

Ahenk

Fikir
Kültür
Edebiyat
Dergisi

Haziran / 2008

Sayı : 26

ISSN : 1308-3732

*M.S. Karaçorlu, S. Pekin, A. İskender,
C. Yüksel, M. Çetin, B.N. Demircan, D. Kutlu,
F. Divli, A. Gagavız, M. Atalay, B. Akçoral*

İçindekiler :

Editör

Gündem ve Sanat - Mehmed Sait KARAÇORLU

Şiir

Bindokuzyüzdoksanüç – Süleyman Pekin

Paydos - Artunç İSKENDER

Anla Beni Anla Biraz - Meriç ÇETİN

Söz Ola - B. Nuri DEMİRCAN

Dalila – Dilruba KUTLU

Terk-i Zaman ve Hayat – Feyzullah Divli

Mesnevi Dersleri

Tevazu - Mehmed Sait KARAÇORLU

Deneme

Bilgi ve Malûmat - Atilla GAGAVUZ

Sen Anadolumu Bilmezsin Abla - Mustafa ATALAY

İnceleme

Beyaz Zambaklar Memleketinde - Bahri AKÇORAL

Mahzun Şövalye - V - M. Cahid Hocaoğlu

Cuma Mektubu

Beklemek – Coşkun Yüksel

Masal

Çalikuşu ile Fil – Lâedri

Gündem ve Sanat

Âhenk Dergisinin bir önceki sayısından bu sayısına kadar o kadar çok olay yaşandı, gündem o kadar çok değişti ki güncel üzerinden yayın yapan tüm yaygın organlarına hayranlıkla beraber bir acıma hissi duymamak mümkün değil. Buna nasıl güç yetirir nasıl dayanırlar anlaşılmaz. Gelişen olayları takip etmeye çalışmak Japonların saatte üç yüz kilometre hızla giden trenlerinin penceresinden manzara seyretmeye çalışmak gibi beyhude bir çaba. Çok merak ediyorum, olan biteni anlatmaya çalışmaktan anlamaya vakit bulabiliyorlar mı?

Sanat, olanla çok ilgilenmiyor. Olması gerekeni anlatma çabası içinde. O yüzden sanatçıların çoğu anlaşılmaz bulunuyor. Zamanla, yetişmekle, işi bitirmekle, verilen görevi yetiştirmekle çok yakından ilgilenmeyen bir insanın dışardan bakıldığında son derece dağınık, azade, başıboş ve hatta başıbozuk bulunması tabii bir sonuç gibi görünüyor. Oysa iç disiplini çelikten bir omurgaya oturtamayanın sanat adına ortaya bir şey koyabilmesi çok ihtimal dahilinde görülüyor. Ne kadar büyük sanat eseri varsa bilin ki arkasında sıradan bir insanın tahammül etmesi imkansız derecede acı, ızdırap, sıkıntı, çile ve her insanın doğal haklarından sayılan bir çok hazdan ve hatta ihtiyaçtan feragat vardır.

Peyami Safa'nın Matmazel Noraliya'nın Koltuğu adlı romanında şuna benzer bir cümle geçer. "*Benliğini toplumun içinde yok edebilenler: kahramanlar, inancın içinde yok*

edebilenler: azizler, sanatın içinde yok edebilenler gerçek sanatçılardır."

Benliğini yok etmek.

Ne Peyami Safa adını ne onun *Yalnızız, Dokuzuncu Hariciye Koşuşu, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* gibi romanlarının adını duymayanlar için çok iddialı bir cümle. Böyle bir cümleyi, yeni nesil üstün zeka göstericilerin yanında telaffuz etmeye bile cesaret etmemek lazım. Öyle çarpıcı ve vurucu bir espri üretir ki insan söylediğine de söyleyeceğine de pişman olabilir. Muhtemelen Amerikan Türkçe'sinin zengin literatüründen iki kelime sokuşturur, esprinin tahrip gücünü hissetmekte bile zorlanabilirsiniz.

Sonuç ne olursa olsun gerçek budur aslında, değişmez. Dünya üzerinde sanat ve uygarlık adına ne varsa çabasının ve amacının içinde benliğini yok etme kahramanlığını gösterenlerin eseridir. İnsanlık o fedakarların mirasını yemektedir. Tüketimi çılgınlığa dönüştürenler, evreni kendisinin zannedip öyle gaddarca tüketenler de küresel ölçekteki felâketlerin hazırlayıcıları.

Post-modernizmin, herkesi on beş dakikalığına meşhur etme histerisinden kendini kurtarabilenlere, olan biteni anlatmaktan çok anlama çabası içinde olanlara, sanatı her türlü kirlenmenin dışında tutanlara hitap etmek üzere, yirmi altıncı sayımızla huzurlarınızdayız.

Sağlık ve esenlik dileklerimizle.

Editör

Tevazu

SALHA TU SENG BUDİ DİL-HIRAŞ
AZÜMÜN KÜN YEK ZEMANİ HÂKBAŞ

Nice yıldır taş gibi katı gönlünle yaşadın, biraz toprak ol!

Allah'ın razı gelmeyeceği davranışlarıyla içindeki kibri ve inadı besledin durdun. Davranışların duygu ve düşüncelerini etkiledi. Duygu ve düşüncelerin gönlünü katılaştırdı. Taşlaştın. Hem kendine zarar verdin. Hem etrafındaki insanlara eziyet ettin. Nice gönül kırdın, ne kadar insana zarar verdin, kendinden ne kadar nefret ettirdin, farkında mısın? Bunları terk etmelisin. Bunlardan kurtulmanın ilk adımı kendini beğenmekten vazgeçmek, hatalı, kusurlu olduğunu kabul etmek, yaptıklarından ettiklerinden pişman olmaktır. Kendi hatalarını görmeyi başarabilirsen tevazu kapısından girmiş olursun. Boynun yere eğilir. Bundan sonraki adım davranışlarını güzelleştirmek olacaktır. Ne kadar çok ibadet edersen, kalbindeki karanlık ve katılık azalacaktır. Aklın başka bir cihana doğru meydecek, yüceleceksin.

HAK ŞEV MERDAN-I HAK RA ZİR-İ PA
HAK BER SER KÜN HASED RA HEMÇÜ MA

Allah dostlarının ayağının altına toprak ol, hasetçinin başına bizim gibi toprak dök!

İşte sana iki temel öğüt ve uyarı. Birincisi mütevazı ol. Dik başlı olma. Büyüklerin ayağının tozu ol. İkincisi hasetçilerden sakın. Kötülüklerin çoğu hasetten doğar. İkinci öğüde uyabilmen, hasetçilerden ve onlardan doğan kötülüklerden sakınabilmen birinci uyarıyı dikkate almaya bağlıdır. Mütevazı olamazsan, küstah ve böbürlenmiş birisi isen, hasetçilerin başına toprak saçamazsın. Bu iki öğüde uyabilirsin ortaya eserler koyabilirsin.

ÇÜN HUDA HÂNEDE Kİ MAN YARİ KÜNED
MEYL-İ MARA CÂNİB-İ ZARİ KÜNED

Meylimiz yalvarış ve tevazu tarafına dönerse, Allah'ın yardım fermanı gelmiş demektir.

İstihzadan istiğfara, kahkahadan zar ve ağlayışa, küstahlık ve kibirden tevazu tarafına dönen insan Allah'ın sevdiği kulları arasına girmiş demektir. Bunlar ayıpları gizleyen yüce Allah'ın merhametine sığınır. Başkalarının değil kendilerinin kusurlarını gözlerler. Dosdoğru yola düşer, ondan bir dem ayrılmazlar. Böylece iki cihanın esenliğine, saadetine ulaşan bahtiyarlar zümresine de girmiş olurlar.

ÇÜNKÜ MAL Ü MÜLK RA EZ DİL BİRAND
ZAN SÜLEYMAN HOŞ CÜZ MİSKİN NEHÂND

Hız. Süleyman gönlünden mal ve mülkü sürdü çıkardı. Bu yüzden adına hep "miskin" dedi.

Dünya üzerinde Hazreti Süleyman kadar mal mülk ve saltanat sahibi olan bir başka kişi olmadı. Buna rağmen o hep "ben fakir ve miskin" biriyim derdi. Tevazu konusunda en ileri noktada bulunmaktaydı. Fakir ve miskinim diyerek dua eder, Cenab-ı Hakk'a böyle niyazda bulunurdu. Son derecede mütevazı idi. Çünkü elindeki mal ve mülkü kalbine sokmamıştı. Ne kadar zengin olursan ol, ne kadar fakir olursan ol, kalbine mal sevgisi sokmamayı başarabilirsen, tevazu konusunda da başarılı olabilirsin.

KUZE-İ SERBESTE ENDER AB ZEFT
EZ DİL-İ PÜR BAD FEVK-İ AB REFT

Bağla bir destinin başını at deryalar içine, dibe çökmeden gezer dolaşır.

Ama destiyi doldurur veya ağzına su girecek şekilde açık bırakırsan çok kısa bir zaman içinde dibi boylar. Dalar, boğulur gider. Bir desti gibi dalgalar arasında fırtınalar içinde batmadan zarar görmeden gezip dolaşmak ister misin? Hayatın fırtınaları dalgaları okyanuslardan çok da farklı değildir. Bazen bir kuvvetli dalga dibe vurdurur insanı. Tehlikelerden kurtulmak rotası ebedi âleme doğrulmuş yolculuğunda dibe vurmaktan kurtulmak ister misin? O halde önce ağzını kapa. Konuşma. Eskiden “beyhude-gû” derlermiş. Ne demek bilir misin? Dünyaya veya âhirete faydası olmayan boş konuşma demek. Sadece konuşmuş olmak için, konuşma açıklığını veya şehvetini gidermeye yönelik konuşmaların hepsi bu kategoriye girer. Boş konuşmaktan kurtar kendini. Sonra dedikodu, yalan, iftira, nemime, böbürlenme, övünme gibi bizatihi günah olan konuşmalara kapa ağzını. Destinin ağzını kapatmak için bunlar yetmez. Haram yeme, çok yeme. Başkasının olanı yeme. İşte böylece destinin ağzını kapalı içini boş tutmaya bir adım daha yaklaşmış olursun.

Destinin içini boş tutman ise mütevazı olmanın ta kendisidir. Eğer mal, mülk, mevki, makam, uzun ve ebedi yaşamak, hırs, şehvet, riya, nifak gibi tortulardan temizlenirsen zaten mütevazı olabilmişsin demektir. Böylece seni dibe çekecek ağırlıklardan kurtulmuş olacaksın. Emniyet içinde şu hayat deryasında gezip dolaşabileceksin.

BAHR K’U AYİ BEHER CÜ Mİ DİHED
HER HASİRA BER SER Ü RÜ Mİ NİHED

Her ırmağa su veren denize bak, azametine rağmen üzerindeki çer çöpü başının üstünde taşıyor.

Ne kadar güçlü ve azametli olursan ol, çevren sana ne kadar muhtaç olursa olsun yine de sana yakışan mütevazı olmaktır. Kusurları, hataları arayan, eleştiren, değil alçakgönüllü bir tavır ile idare eden, hoş gören olmalısın.

Görevin imha değil, ihya olmalı.

Bak denizlerin hâline! O devasa yapılarıyla ne kadar azametlidirler. Güneş vurur, denizler buharlaşır, buharlar yağmur dolu bulutlara dönüşür. Bulutlar rahmet olarak yeryüzüne döndüğünde ırmaklar dolar, taşar. Irmakları besleyen denizler olmasa yeryüzünde içecek su bulamazdı insanoğlu. Denizler bu cesametlerine rağmen üzerlerine düşen çer çöpü yok etmez. Yüzünde gezdirir, sonra sahile bırakıverir. Kendini kirletmek üzere atılmış çer çöpü bile başının üzerinde gezdirecek derecede tevazu sahibi olabilmek için denizler kadar büyük, denizler gibi geniş yürekli olmak gerekir. Sen de öyle ol. Sana yapılmış kötülüklere karşı bile tevazu sahibi olmayı elden bırakma.

GER BE BUTLANEST DA’Vİ KerdENEM
MEN NİHADem SER Bİ-BUR İN GERDENEM

İtirazım yalan ise koydum başımı, kesebilirsin.

Bu sözü atılan iftiraya itiraz eden Hüdhüd kuşu söylemektedir. Suçlamayı kabullenmemektedir. Ancak itirazını yaparken küstah ve saldırgan değildir. “Bu söyleneni kabul etmiyorum. Ama sözüm gerçek dışı ise verilecek her türlü cezaya razıyım. İşte boynum, kıldan ince, kesebilirsiniz” derken dengeyi kurma başarısını gösterdiğini anlamaktayız. Denge, tevazu ile hakkını savunmanın ince çizgisinde durabilmektir. Mütevazı olmanın her türlü saldırıya boyun eğme olmadığını görmekteyiz. Alçakgönüllü olmak ile “cebin” korkak

Bindokuzyüzdoksanüç

Çöz bu düğümü İskender
Bolu Beyi'ni soruyordu fareler
Bir ekmek kırıntısı devrilmişti dağlardan
Biz çınar ağaçlarının kırlangıçlarıydık
Bir daha soğuk su içmemeye yemin etmiştik
Sakarya bir tütün tabakasıydı
Karıncalar kemirmeye başlamıştı Eysel'i
İzmir'de bir dükkanın vitrini çatlamıştı
Faizsiz bir yürek sarkıyordu yayladan
Bulutlar Erzurum'luuydu

Rio'da bir köylünün

Suyu bulanmıştı

Afrika tadında yürekler satıyordu seyyarlar

Bir daha kaşdı çenesini Güneş

Tansiyonu düşmemişti Everest'in

Önce Atlas Okyanusu ağlamaya başladı

Karnı acıkmıştı Ağrı Dağı'nın

Telaşlıydı yıldızlar

İçli bir dolu vurmuştu Necid'e

Yuvarlak bir ateş başında

Siu Kabilesi toplanmış ağlıyordu

Volga nehri bestesini arıyordu

Önce şaşırıldı bu işe Hint Okyanusu

Sonra hak verdi Sibiryaya ayazına

Gürültülü bir Ozon yamıyorlardı gözbebeğimize

Cevap vermemeyi düşündü Uzay

Çünkü sınırlıklam olmuştu şiir

Çöz bu düğümü İskender çöz

Süleyman Pekin

27.01.1993-Silvan

* Şairin "Sahili Olmayan Deniz" isimli şiir kitabından.

Bilgi ve Malumat

Uzun yıllar Köy Enstitülerinin kapatılmasına üzüldüm. Kendi küllerinden doğan bir ülke için geleceği inşa edecek insanların yetişeceği eğitim projesi tek hamlede rafa kaldırılmıştı. Bir gün, Köy Enstitüsü anma programlarından birine katılmışım. Konuşmacının biri, Genel Müdür Tonguç'un Sağlık Bilgisi Hocasının öğrencilerin dersleri anlamadığından, kaval kemiğinin Latince'sini bile bilemediğinden yakınması üzerine; "Boş ver, kemiklerin Latince ismini. Bu çocuklar köylere dağılacak, orada köylünün malına davarına yardım edecek, pratik bir şeyler öğret" dediğini anlattı. Övgü ile. Bilgi yerine malumatı önceleyen bir zihniyete o okulların kapatılmasından daha çok üzüldüm.

Bizde bilimsel bilgi hiç önemsenmedi. Hatta onu putlaştırılanlar bile çoğu zaman yorumlar veya kanaatler ile yetindi. Kişisel becerilerin üzerine sistematik kurulmaya çalışıldı. Bu yüzden halkımız belgeden çok dedikoduyu sevdi. Belgesellerden daha çok sabah programlarının izleyici sayısı oldu. Kendinden biraz daha bilgili birini görünce köylü kurnazlığını devreye soktu. Onu aşağılayacak bir şeyler uydurup söyledi. Kendini rahatlatı. Durumu kurtardı. Bilgiyi aşağılamak, şarlatanları kışkırttı. Sloganlar, hamaset dolu nutuklar, marşlar prim yaptı. Düşünmekten çok eyleme çağırın, araştırmaktan çok bağırıp çağırın kitleler alkışlarıyla yalanı bile meşrulaştırdı. "İsmet Paşa asker kaçağıdır ey millet" palavrası böylesi bir kitle tarafından alkışlandı.

İletişim çağının akıl almaz sıçraması bu acı gerçekliği değiştirmiyor. İnternet ortamında bilginin köreldiği, malumatın bilgi zannedildiği

bir tsunami altındayız. Arama motorlarının herkese açık veritabanlarından bulup okuyucunun önüne getirdiği bir malumat okyanusu ile karşı karşıyayız. Ne kadar doğru ne kadar yalan, hangi tarafı gerçek hangi tarafı sahte bilinmesi asla mümkün olmayacak bir malumat yığını. Herkese açık. Hangi niyetle bakarsanız onu bulacağınız, neyi kanıtlamak istiyorsanız muhakkak sizden yana bir şey çıkaracağınız akıl almaz genişlikte ve yoğunlukta bir bataklık.

Ey büyük Hazreti Mevlana; "*Aradığın ne ise seni bekleyen odur*" sözünü Google arama motoru sapkınları için mi söylemişin?

Bundan birkaç yıl önce, atandığım görev dolayısıyla aynı çareye başvuran adamın birinin yaptığı ibretlik idi. Beni tanımaz, tanınması da mümkün değil. Ama kötü bir şeyler yazmakla görevli saymış kendini. Girmiş internete, adımı yazıp aramış. Karşısına şiiri konu alan bir yazım çıkmış. Yazının bir yerinde şiiri ödüllendiren padişahlar vardı, gibisinden bir cümle görmüş. Basmış hükmünü. "*Bu adam var ya bu adam, padişahlık rejimini özleyen birisi*" diyor.

Hani modern teknolojinin "büyük ağabey seni gözetliyor" gibisinden bir fobi söylemi vardır ya. Bu malumat bolluğu, bu bilgi kirliliği ondan daha büyük tehdit ve tehlike. Çünkü bilgi ile malumat arasındaki farkı bilmeyen veya önemsemeyenler, internet bloglarında dolaşan yorumları kanıt olarak derlemeye başladığında hiç kimsenin hiçbir bireysel hak ve özgürlüğü kalmayacak.

Atilla Gagavuz

Cuma Mektubu

Beklemek

Şerife, Şefika, Şükriye, Şehrazat, Şehnaz, Şennur, Şermin, Şevval, Şeyma. Hayır bunların hiçbiri olamaz. Başka bir adı vardı. Gördes'in çam ormanlarının içinde kaybolmuş Hamit köyü, o adı kendi kolayına geldiği gibi değiştirmiş, farklı bir söyleyişe dönüştürmüştü. Öylesine bir dönüştürme ki aslı kaybolmuş, en azından benim bulabileceğim yerlerin çok uzağına bir yere gitmiş. Ara ki bulasın.

“Şere hala”

Birinci hecedeki “e” sesi başka sözcüklerde rastlanmayacak şekilde vurgulu ve uzatılarak söyleniyordu. Senin halan idi. Şere halanın adını o kadar çok duymuştum ki ilk karşılaşmamızda sanki ortak bir hayat yaşamışız gibi yakındık.

Doğudan Ege'ye, Karadeniz'den Güneye kadar yüzlercesi bilinen ama tanınmayan övülürken bile ötelenen Anadolu insanlardan biriydi Şere Hala. Hikayesi kaybolmuş, yaşamış ve devrini tamamlayıp gitmiş. Kayıtlara geçmemiş. Yaptığı hiçbir şeyi kayıtlara geçmek için yapmamış çünkü. Hayatı bir sahne gösterisine dönüştürmeden, içine hiçbir yapaylık karıştırmadan yaşamış. Evet doğru kelime bu, sadece yaşamış biri.

Ben tanıdığımda yetmişli yaşlarındaydı. Tıpkı senin gibi, hayata nasıl dört elle sarılmış, nasıl etrafına bir şeyler kazandırmaya, bir şeyler yapmaya adamıştı. Öyle köy romanı diye yutturulan “İrazcanın Dirliği” veya “Yılanların Öcü” veya “İnce Memet” gibi fakirliğin iğrenç bir bataklık olarak anlatıldığı köylerden biri değildi Hamit. İçinde entrika, ihanet ve isyan barındırmadığı için bir hikayesi de olmayacaktı elbette. İnsanlar mütevekkil bir olgunluk içinde sadece üretiyorlardı. Orman köyü olmanın mahrumiyetlerine de keza aynı olgunlukla tahammül etmekte idiler. Madende çalışanları, Almanya'ya işçi olarak gidenleri, Orman'da çalışanları tekdüze bir eşitlikte

bulduklarının bile farkında olamayacak derecede yoğun işlerin içindeydiler.

Şere hala “yavrularım” deyip sarılıp duruyordu. Şeherden kendini görmeye gelmiş yıllar boyu hiç görmediği akrabalarını, yeğenini, yeğenin çocuklarını. Mevsim bahardı. Hava soğuktu. Şere hala arada bir kayboluyor, sonra mutlaka elinde verecek bir şeylerle geliyordu. Sonunda bir demet kır çiçeği ile geldi elinde.

-“Bizim bu dağların çiçekleri pek güzel kokar” diyerek.

Büyük odanın köşesinde ama odaya tamamen hakim ocağın içinde kalın bir kütük çitirdayarak yanmaktaydı. İslî duvarlarında kış için tavanın kirişlerine asılmış armut hevenkleri, üzüm salkımları, mısır demetlerinin gölgeleri oynayıyordu. Küçük yaramaz torunların gürültülü giriş çıkışları da olmasa ortalıkta hüküm süren sessizlik dayanılmaz bir hâle gelecekti.

Şere Hala,

-“yavrım, bırak henkini, ne istedin şimdi bundan Müslüman” diye çıkışıyordu bebeler. Sözüm ona bir çıkışma. Sesinde öylesine müşfik ve yumuşak bir tını vardı ki, çocuklar olduğu gibi doğru anlıyor, “hadi çocuklar, daha gürültü çıkarın” demiş gibi her söylenmede daha çok azıtıyorlardı.

O ocağın başına yarım bağdaş kurmuş, kırmızı Sındırgı Halısı kaplı ot yastığa yaslanmış, gözleri sonsuz derinlikte bir kuyunun içine bakar gibi ateşe dikilmiş öylece duruyordu. Beyaz sakallarının içinde kaybolmuş yüzü, başındaki yeşil hacı takkesi, hafif kamburu çıkmış, kalın bir paltonun içine sakladığı vücudu ile taştan bir heykel gibiydi. Dolmabahçe Sarayının önünde duran nöbetçi askerler ancak bu kadar uzun süre hareketsiz durabilirdi.

-“Biraz seferberlikten anlatsana, hacı dayı” dedim. Şere Halanın kocası Hacı Şevket Dayıya. Çok uzak bir boyuttan bu âleme istemeden gelmiş gibi hafifçe döndü. Zor duyulur kısık bir sesle;

-“Ne anlatcem, olumuz, geçmiş günler. Allah bir daha göstermesin” dedi.

Şere Hala kocasının sesini duyar duymaz yerinden kıpırdadı. Gözlerinde on sekiz yaşında bir genç kızın nişanlısına dokunma heyecanı ve utangaçlığı içinde ocağa yanaştı, ateşi öylesine bir karıştırdı.

-“Çay yapıverem mi hacım, içer misin?” diye sordu.

Benim isteğim şımarık bir çocuğun yüzüzsüz mızızlanması gibi ortada kalakaldı.

Hacı Şevket Dayı konuşmazdı, çok az hareket eder, etrafında olup bitene hemen hiç tepki vermezdi. Ben onun hikayesini bilmeme rağmen onun ağzından dinleme isteğimi geri çektim. Hacı Şevket Dayı sükûnetin tecessüm ettiği mitolojik bir varlık gibiydi. Hiçbir şeye tepki vermeden, heyecan duymadan, öfkelenmeden, bir şeyleri düzeltme ihtiyacı duymadan yaşamayı öğrenmişti. Çok sevdiği kedisinin yavrusunu boynundan tutup yanan ateşin içine atan aşırı yaramaz torununa bile hafifçe kafasını çevirip;

-“E be Müslüman! Ne istedin şimdik bu hayvancağızdan” dediğini sonra yine aynı sessizliğine geri döndüğünü anlattıklarında çok şaşırılmıştım. Ama karşımda duran yaşlı adamı görünce o anlatılanların bile Hacı Şevket Dayıyı tam tasvir etmediğini anladım.

Ben onun hikayesini biliyordum. Cumhuriyetin ellinci yılı kutlamaları yapan Radyocular “Cumhuriyete Kan Verenler” adında bir program için İzmir’den Hamit’e gelmişler, Hacı Şevket Dayı ile Şere Halanın hikayesini kendi ağızlarından -uzun ısrarlar, yalvarmalar sonucunda- anlattırılmışlar ve kaydetmişlerdi.

Onların hikayesinin başlangıcı yüzünlü başlarıydı. Şevket köyün değirmencisinin oğlu, Şere köyün genç kızlarından biri. Bir çok hikaye gibi sıradan kayda değer bir tarafı olmaksızın başladı her şey. Yavukluları baş göz etme zamanı geldiğinde sadece memleket

değil bütün dünya da karışmıştı. Devlet-i Âli Osmanî’nin ücra bir köyünde olup bitenin tarihin gidişatını değiştirmesi beklenemezdi. Bu köyün ahalisinin de olup bitenden haberdar olması söz konusu değildi. Devlet yedi düvele savaş açmış, yedi cephede savaşa tutuşmuştu. Halkın bildiği tek şey vardı: “Seferberlik ilan edilmiş”.

Seferberlik devletin “hadi toparlanın bakalım, savaşa gidiyoruz” demesiydi. Kim nereye gider, ne yer ne içer, geri döner mi, dönerse nasıl döner hiçbirinin bilinmediği, ama çağrıyı alınca kalkıp gitmekten başka çarenin olmadığı bir şeydi seferberlik. Yemen’den Muş’a, Muş yokuşundan Sarıkamış’a, Çanakkale’den, Galiçya’ya, Necid Çöllerinden Trablusgarb’a gidilen bir seferdi bu. Gidilen ama geri dönülmeden, “giden gelmiyor, acep ne iştir?” diye şaşkınlıkla ve de kısık ve de yavaş bir sesle sorulan seferberlik.

Seferberlik ilan edilmiş dedikleri bir zamanda evlendiler Şevket ile Şere. Şevket evin tek oğluydu. Yaşlı babasından başka kimi kimsesi yoktu. Şere, elini attığı yere hayat veren canlılığıyla evin önüne geçti, bir köylünün yapması gereken bütün işlere yetişiyor, sonra değirmene koşuyordu. Seferberlik var ama tek oğul olan evleri sonraki tertiplere bırakırlar ümitleri altı ay sürdü. Evlendikten altı ay sonra Şevket’i askere çağırdılar.

Yemen cephesine gittiği haberi geldi. Yemen’den giden geri dönmüyordu. Umutsuz bekleyişleri sürerken Sarıkamış cephesine sevk edildiğini duydular. Kısa bir zaman sonra da Şevket ölmüş dediler. Aradan bir yıl geçmeden şehit kağıdını getirip bıraktı jandarma kapıya.

Altı aylık gelirken dul kalan Şere, kendi babası bildiği iyice yaşlanmış Şevket’in babasına bakıyor değirmeni çalıştırıyor, kimseye göstermediği göz yaşlarıyla umudunu kaybetmemeye çalışıyordu.

-“Şevket ölmüş başın sağolsun” diyenlere:

-“Yanış o haber ölmedi, sağ, döncek” cevabını veriyordu. Önceleri acıyarak seslerini çıkarmadılar, umut işte garip ne yapsın, biraz

daha beklesin, nasıl olsa umudunu keser, kendine yeni bir hayat kurar dediler.

Şere dedikleri gibi olmadı. Çalışıyor, değirmeni bir erkek gibi işletiyor, kayınpederinin bir dediğini iki etmiyordu. Şevketin askere alınmasının üzerinden dört koca yıl geçmişti. Şevket'in babası bir gün yemeğini önüne koyan Şere'ye;

-“Hele bir otur bizim gelin” dedi. “Otur hele, diyeceklerim var sana. Bak Şere gelin! Allah'ın takdiri böyle imiş, senin erin, benim evladım. Şehitlik yüce mertebedir. Şevket öldü. Sen altı aylık gelin, gün göremeden dul kaldın. Bilirim bana merhametinden bu kadar hizmetimi görürsün. Ama olmaz. Gençsin. Daha önünde zamanın var. Göreceğin gün var. Şevket ölmedi, sağ deyip gezersin amma sen de bilirsin ben de bilirim ki onun şehit kağıdı geldi. Demem o ki, seni benden isterler. Benim ne he demem ne yok demem yakışık alır. Ben sana izin verdim. Var git yoluna. Benden senden razıyım. Allah da razı olsun. Yolun açık bahtın açık olsun.”

Şere gelin başını eğdi önüne. Sustu. Sonra;

-“Buba anca kovarsan giderim.” dedi.

Yaşlı adam şaşırды, ne diyeceğini bilemedi. “Seni kovmak bana düşmez” diye mırıldandı. Çaresiz öyle kaldılar. Şere Gelin;

-“Ben Şevketi her gece rüyamda görürüm, Moskof'a esir düştüm, Şere, sakın kocaya varma, beni bekle, der bana. O ölmedi, sağ, nasıl olsa bir gün gelecek. Ne kadar bekleyeceksem o kadar beklerim. Onu beklerken, bubamsın senin hizmetini de görürüm, mala davara da bakarım, değirmeni de işletirim. Ne olur beni kovma. Burada bekleyeyim Şevketi” dedi.

Bu konuşmadan sonra iki koca yıl daha geçti. Birkaç kişi Şere'ye askıntı oldu. Onları kararlı bir şekilde savuşturdu. Bir tanesi fazlaca ısrarlı davranınca değirmene silahlı gidip gelmeye başladı. Sonunda bu gelin kafayı oynatmış, zavallı, altı aylık gelin dul kalınca kaldıramadı demeye başladılar. Bu Şere Gelinin işine de yaradı. Peşindekilerden kurtuldu böylece.

Yedi yıl geçti. Köyde herkes kendi hayatını yaşamaya başladı. Savaştan sakat dönen gaziler, şehit kağıdı gelenler, evlenenler, yeni doğanlar, yaz, kış, bahar geldi geçti. Cumhuriyet ilan edildi dediler. Düşmanı İzmir'den denize döktük haberlerine bayram ettiler. Bu arada Şevket unutuldu. Şere Gelin unutuldu. Şere Gelin'in “Şevket Ölmedi, Moskof'a esir, düştü, sağ o, gelecek” demesine de gerek kalmadı.

Ama Şere Gelin haklıydı. Şevket tam da dediği gibi Moskof'ta yedi yıl esir kampında kalmıştı. Çölün sıcağına, Sibirya'nın karına soğuğuna rağmen ölmemişti. Bir gün savaş bitti, iki devlet anlaşma imzaladı, serbestsin, hadi var git memleketine dediler. Ama Şevket yedi uzun yıl sonra memleketine gitmesinin bir anlamı kalmadığına hükmetmiş, dönmemeye karar vermişti.

Açlığın, çıplaklığın, hastalığın yokluğun içinde altı aylık dul bıraktığı Şere'yi düşünmüştü. Köylük yerde hiçbir kadın tek başına hayatta kalamaz, mutlaka bir başkasına varmıştır, demişti kendi kendine. Memlekete dönünce her şey allak bullak olacaktı. O Şere'yi bir başkasına varmış görecekti dayanamayacaktı. Bu yüzden buralarda bir yerde kalırım, bir iş tutar eşleşirim demişti. Birkaç zaman sonra gâvurun memleketinde ne yapayım, dilini bilmem. Huyu huyuma suyu suyuma benzemez. Madem serbestim bari Erzurum'a kadar gideyim, oraya yerleşirim dedi. Kalktı Erzurum'a geldi. Erzurum'da bir zaman çalıştı. Ama içinden gelen sesi zaptedemedi. Kendi kendine buralarda soğuk, açlık, işsizlik çok fazla biraz daha ileriye gideyim. Afyon Uşak taraflarında bir iş tutarım, çobanlık amelelik neyse bir iş uydururum kendime diyerek tekrar yola düştü. Afyon Uşak derken İzmir'e kadar geldi. İzmir'de bağrında yanan memleket hasretini dindiremeyeceğini anlayınca Manisa, Akhisar, Gördes üzerinden köyün başındaki tepeye kadar geldi.

Tepeden köyünü seyretmeye başladı. Evlerin bacalarını, köyün dışındaki değirmeni saatlerce seyretti. Tamam diyordu buraya kadar. Bak, doyuncaya kadar. Ama köye inme sakın. Kimse seni görmeden sessizce kalkar

İzmir'e dönersin. Herkes seni öldü bilmeye devam eder. Bir türlü kalkıp dönüş yoluna düşemedi. Hava kararmaya yüz tutmuştu.

-“Hayrola hemşerim, neredensin, nerden gelir, nereye gidersin” diyen ses onu içinde yaşadığı sessizlik ve yalnızlıktan çekip çıkardı. Köyün malını otlatan çobanla sohbe başladı. Çobana, İzmir'e gittiğini, savaş gazisi olduğunu, bir soluklanmak için oturup kaldığını söyledi. Sonra köyün adını sordu. Buralardan bir asker arkadaşı olduğunu, birbirlerini kaybettiklerini anlattı.

-“Kim?” diye sordu çoban. “Adı neydi, kimlerdendi”

-“Şevket”

-“Ha bildim, Şevket dönemedi, şehit kağıdı geldi, rahmetlinin”

-“Kimi kimsesi yok muydu?” Çoban biraz işkillenmeye başlamıştı ama yine de cevaplandırdı.

-“Bir yaşlı bubası vardı, güzün o da rahmetli oldu.”

-“Bir de karısı vardı, Şere'ydi adı galiba o n'oldu?”

Çoban akşamın alaca karanlığında bu soruyu herhangi birisinin soramayacağından emin olarak eğildi yüzüne dikkatlice bakmaya

başladı. Tanıdı. Heyecan ve şaşkınlık içinde bağırdı;

-“Ülen, Şevketsin sen, Şevket!”

Sonra tepeden aşağıya köye doğru bütün hızıyla koşmaya ve bağırmağa başladı.

-“Şevket, geldi, Şevket, Ölmemiş, Vallaha ölmemiş, Şere gelin nerdesin, Şere gelini bulun bana, Şere Gelin mücdemi isterim, Şevket geldi, Şevket, aha şurda, tepenin başındaydı”

Şere Gelin, ahıra sokmaya çalıştığı tosunun yularını çekiştirirken duydu çobanın bağırtısını.

-“Meh, senin olsun”

deyip yuları çobanın üstüne atacak kadar mecal gösterebildi.

İstedim ama anlatmadı Hacı Şevket Dayı bu hikayeyi bana. Ben radyodan dinledim. Bir de senden dinledim. Senin halan Şere Hala'nın hikayesini.

Defalarca sormuştum. Sen de defalarca anlatmıştın. Yorulmadan. Bıkmadan. Usanmadan.

Sen de Şere Halanın kan bağından gelen aynı soyluluk vardı da ondan.

Coşkun Yüksel

Sen Anadolu'mu Bilmezsin Abla

Ayak sesleri yoktur kışın. Soğuk gözyaşlarından arta kalan zamanlardan, eski bir misafir gibi, sorgusuz sualsiz sokulurdu usul usul. Ama bizim memlekette önce sarhoş gibi, başı dumanlı, gözleri ağlamaklı ve en son kutuplardan arta kalan bir hüznüyle, bağıra çağıra, lapa lapa şimal rüzgârlarının önünden kaçarak gelirdi. Gelirdi de, bir daha yerinden kalkmamacasına misafiri olurdu evimizin.

Evimiz büyük bir L harfi gibiydi. Biri güney diğeri kuzey tarafa açılan iki kapısı vardı. Evin kuzey tarafında hiç pencere yoktu ve boydan boya taş duvardan yapılmıştı. Anacığım henüz kuzey kelimesini bilmezdi. Adeta şimal kapısına savaş açardı, bütün kış boyunca. Şimal kapısını azıcık açık görse 'gene kim açtı hau şimali kapısını' diye sürekli bağırırdı. Kazara açık bırakanı görse ocak başında yanından ayırmadığı değneği, eğik atış tekniği ile öyle bir atardı ki değneğin hedefini şaşırması mümkün olmazdı.

Henüz kuzine sobamız yoktu. Eski usul ateşlik dediğimiz, kesme taşlarla çevrili, yenilerin şömüne dediği ocaklıkta ateş yakardık. Ekmeği, pileki dediğimiz ocaklıktaki gömme taşın içinde pişirirdik. Yemekler ise zincirlerle tavana asılmış orta boy bir bakır kazanda pişerdi. Ocağa odun taşımak hepimizin, yakmak ise anacığımın göreviydi. Hz Ali'yi, Hüseyin'i, Hasan'ı, Yezid'i kısacası dünyayı o ocak başında anamdan duydum. Anamdan öğrendim dünyanın sırrını. Yüzleştirmek ise sonralara kaldı. Anacığımın mert, dosdoğru, adaletli, çalışmak, emek üzerine kurulu, sabırla, inatla alın teri üzerine kurulu güzel dünyası. Bizde sabır, inat, saklanmış isyanlar analarımızdan genetik mirastır. Kalbimizin en mutena köşelerinde sakladığımız. Analarımızın Karadeniz'in dağlarına isyanı bizleri dağıttı tüm dünyaya. Gurbet analarımızın güzel düşleri ve evlatlarına daha rahat bir dünya kurmak için ruhumuza üflediği türküdür.

Kara ateşlerde kararmış bakır kazandan, kendi başına yemek almışsa bir delikanlı, kutsal ile yemek kazanı karıştırmaya başlamışsa, onun için artık gurbete çıkma vakti gelmiş demektir. Ana, anne kelimelerinin tılsımlı hasreti başlardı. Anacığım kimseye kutsalı vermezdi. Yemeği karıştırmazdı. Kalem derdi, kitap derdi. Bilmezdi ki ortaokuldan sonrası yoktu Tonya'da.

Karın yağdığı sabah eziyet başlardı. Evin mereğe, ahıra, serendere giden bütün yolları açılacaktı. Abim, sen denizden taraf ol deyip bana kuzey tarafı verir, daha erken sıkılaşıyor kürekte iyi atılan karın bulunduğu güney tarafı kendine alırdı. Kuzey tarafın karı güneş görmediği için hiç erimez, odun külü gibi savrulur, küreğe gelip de yol açılmazdı. Abim bir nebze güneş görse de, ben ellerim donarak kuzey tarafın karını atardım. Artık kuzeyli olmak denizden taraf olmaktı benim için. Kuzeyli olmak eziyetli ve zor olanın yanında olmaktı. Buzdan, soğuktan, rüzgârdan, zor ele geçenden, kendini ele vermeyenden taraf olmaktı.

Soğuk kış günleri, okula yürüyerek peşpeşe katarlar gibi, aynı ize basarak giderdik. Sabahın ilk ekmeklerini çıkararak Hanlaroğun Yusuf'un fırının önünden geçerken hepimiz taze ekmek kokusundan sarhoş olmak için yolumuzu özellikle fırın yoluna düşürürdük. Burnumuzda taze Vakkıkebir ekmeği kokusu ile beynimizden çok midemiz esrik sınıflara giderdik. Öğle yemeği vakti okul dağıldığında, sabahtan kalan düşümüzün peşine takılıp ekmek fırınına gelirdik. Fırın içindeki uzun iskemlelere doluşup sabah hayal ettiğimiz ekmeği pasta niyetine, döner niyetine kuru kuru yerdik. Karşımızda taflan odunu ile fırını yakıp yeni ekmekleri fırına atan Yusuf Usta, biz şükürler içinde katıksız garipler ordusu Tonya'lı öğrenciler. Acaba ekmek kokusu mu o kadar güzel di? Yoksa kurumuş taflan odunlarının üşümüş

vücutlarımıza verdiği o tatlı sıcaklık duygusu mu?

Yusuf Usta güzel ekmek yapmanın 20 çeşit ayrıntısını anlatıp dururdu, yeni açtığı fırının tezgâhında arkadaşlarına. Bu yollardan sadece bir tanesi de fırının bacası kesinlikle şimale bakmayacak derdi. Bu benim için affedilmez bir durumdu. Ben kuzey uşağı. Türkçenin Arapçadan üstünlüğünü ispatlama telaşındaki Kaşgarlı Mahmut gibi düştüm kuzeyin peşine.

Sonra çocukluk aklımca kuzeyin güzelliklerinin peşine düştüm. Her zaman kovuğunda saklambaç oynadığımız Orak Armut'unun kuzey tarafı sapasağlamdı. Güneyi tarafının içi boşalmış. Sonra tüm içi kovuklaşmış ve çürümüş ağaçlara baktığım zaman aynı gerçeği defalarca gördüm.

Bütün ağaçlar, kirmanede yün eğiren anamın, keçi yününden yaptığı kıl çorapları gibi, sanki elbiseler giymiş, yosun bağlamışlar. Hepsinin kuzey tarafı sapasağlam. Hepsi sanki Şimal rüzgârlarına karşı kendini korumaya almış. Hesaplar hep denizden gelecek rüzgâr ve soğuklarla. Denizin ihmal edilmemesini ağaçlar insanlara hatırlatır gibi.

Karatavuk kuşları taş mereğimizin altındaki Trabzon hurmasına konarlardı. Hurma güz boyunca kuşların, yağmurlu ve soğuk vakitler karınlarını doyurdukları bir sığınaktı. Avcı Osman'ın kuşlara ateş etmediği zamanlar, cıvıltılarını saatlerce dinlerdim. Kış bitince Avcı Osman insafa gelir artık kuşlara ateş etmezdi. Uşağım demişti bir keresinde 'Görüyor musun sarmaşık bile hurmaya kuzeyden sarılıyor. Yaprakları, tohumları her şeyi hep kuzey tarafta' demişti. Evet, sarmaşıklar bile ağaçlara kuzey tarafından sarılıyor.

Anacığım hep Melikşah köyüne bakar 'Uşağım bir gün güneş vursun orda kar kalmaz' derdi. Karın erimesi, ikindiden sonra okuldan hemen eve gelip gün kararana kadar tarlada çalışmak demektir. Kuzey sadece biraz ertelemektir.

Güney yamaçlarının toprağı fazla derin olmazdı. Doğru dürüst orman yetişmezdi.

Ağaçlar iki üç metre boyuna ulaşamazdı. Bodur meşe ağaçları olurdu. Kuzeye dönüldüğünde bitki örtüsü hemen çam ağaçlarına, gürgenlere, meşelere dönerdi. Ormanların mağrur delikanlıları sizi büyülerdi. Sizi kuytusuna, duldasına, serinliklerine çağırırdı. Ormanların sessiz ve asil delikanlısı ladinler, yıldızlar yeşili gözleriyle, topraktan asalet diye size bakarlardı. Ladinler, en azgın işkenceler altında dahi dili çözülme esirler gibi, bir tutam gözyaşı damlası kadar size çam sakızı sunarlardı. Ötesini bilmezler. Ötelemlerden bir cevap alamazsınız. İçlerinin sıkıntısı, içlerinin yangını, yanacakları tutuşturacak çıralara dönerdi. Onları kesenizde bir damla su akıtmazlar. Onlar Karadeniz'i asla terk etmeyecek Karadeniz'in hayırlı evlatları. Toprağı sanki kökleriyle değil avuçları ile tutarlar.

Dağların güney yamaçlarındaki kar mayısa kalmaz erirdi. İstese de sana bir avuç su veremezdi. Kuzey saklardı. Kendini hemen ele vermezdi. Soğuktur, sertti. Öyle aceleye gelmez. Onu anlamak istiyorsan, onu tanımalı ve onun suyuna gitmeli idin. Zor zamanda konuşmasını bilirdi. Kolayca ısınır, hemencecik yola gelmezdi. İnadi inat. Dirhem yolundan vazgeçmezdi. Serti ama asla acımasız değildi. Kalbine hemen inemezsiniz. Zor sever ama sevdiğinden asla vazgeçmezdi. Koşan koşuşturan, hayatın içinde sürekli çağıldayan ırmaklar onun eseri idi.

Hayatın kalbine doğru koşan deli dolu sağanaklar gibiydik. Her işimiz acele. Çok düşündüm, niçin normal insanlar gibi yavaşça konuşamıyorum diye. Niçin peşimde ordular varmış gibi konuşuyorum. Artık çok iyi biliyorum ki; ben konuşmayı ladinlerin gözyaşlarının büyüttüğü derelerden öğrendim. Acelesi varmış gibi koşuşturan, deniz sarhoşu derelerden. Başını vura vura, kıra kıra uslanmayan, deniz sevdası bitmeyen derelerden.

Evet anacığım bahanelerim ve bahanelerin bitti. Ortaokuldan sonrası yoktu Tonya'da. Artık gidiyorum. Kutalın değil, kalemin peşinden gidiyorum. Öğretmen okulunu

kazandım. Ama anacığım seni kaybettim. Belki ilk kez denizi göreceğim. Asfalt yolar göreceğim. Peştemal takmayan bayanlar, ormansız mahalleler. Bu gidişin sonu nerede olacak? Allah bilir. Ama ocak başında olmayacağım. Seni dinleyemeyeceğim. Yine ve her zaman kemeçe yayının çıkardığı sesler gibi hızlı konuşacağım. Kimse konuştuğumdan bir şey anlamayacak, kelimeleri Fol Deresinde çağlayan sular gibi eğip bükeceğim. Hep senin yapamadığın, hayal ettiğin ne varsa peşinde olacağım.

Toprağından sökülmiş bir ladinim artık. Kökleri ile Karadeniz'i avuçlamış. Kökleriyle değil avuçlarıyla suyundan içmiş. Şimal rüzgârlarının kavurduğu, soğuk ve yağmurlu zamanlardan gurbete emanet. Bil ki; artık ben bu dünyaya çelik kadar sert, sıcacık kalbi merhamet pınarları gibi çağlayan Takatak Kızının emanetiyim.

Mustafa ATALAY

Söz Ola

*Şu cihan cehennemini
Sekiz uçmağ ede bir söz*

Söz ola yaka ateşi
Söz ola yanmaya kişi
Söz ola kavim kardeşi
Bile hem-bağ ede bir söz
Açmamalı nizaları
Bozmamalı hizaları
Küllenmişse rızaları
Yanar ocağ ede bir söz
Uzak dura kandan kinden
Güzel ola birbirinden
İcabında kendisinden
Geçip ferağ ede bir söz

Duymadan ne alkışları
Ne de itiş kakışları
En karanlık bakışları
Bezme çerağ ede bir söz
Taze çiçekler derleye
Ola makbul bir hediye
Hayırlara güzelliğe
Gönlü otağ ede bir söz
Düz gerektir söz kalıbı
Açmaya örte ayıbı
Acıları ızdırabı
Gözden ırağ ede bir söz
Dikeni dile batana
Güller suna taş atana
Gafil uzanmış yatana
El ve ayağ ede bir söz

B. Nuri Demircan

(*) Bile : beraber

Beyaz Zambaklar Memleketinde

Yazar

Grigory Petrov 1868 – 1925 yılları arasında yaşamış bir Rus yazarı. Lev Tolstoy, Anton Çehov ve Maksim Gorki kadar ünlü olmasa da onların çağdaşıdır. Bunlarla beraber dönemin önde gelen diğer Rus yazarlarıyla ve Anatole France ve Knut Hamsun gibi Avrupalı yazarlarla da bağlantısı ve dostlukları olmuştur.

Yoksul bir aileden gelen Petrov, ilâhiyat eğitimi görür ve rahip olarak hayata atılır. Vaazları ve çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan makaleleriyle kısa sürede isim yapar, ün kazanır. Toplumun her kesiminden, saraylarda yaşayan asillerden en fakir işçi ve köylülere kadar uzayan geniş bir hayranlar topluluğu vardır. Ancak, saray ve kilise mensuplarının halkla ilgilenmeleri, onların ihtiyaçlarına eğilmeleri, onların eğitim seviyelerini yükseltmeleri gerektiği; kendi kapalı ortamlarından çıkıp toplumsal konulara ve problemlere çözüm üretmek zorunda oldukları yolunda görüşler öne sürmektedir. Sarayı hak ve adalete çağıran, kiliseyi kutsal kitaba dönmeye davet eden bu görüşler ülke yönetiminin de, kilise çevrelerinin de hoşuna gitmez ve bu iki kesimden aldığı tepkiler rahiplik mesleğinden ayrılmasına yol açar.

Nimetlerin insanlar arasında hakça paylaşılmasını, kimsenin kimseye zulmetmemesini, emeğin hakkının verilmesini savunuyor, sömürünün ve haksızlığın her türüsüne karşı çıkıyordu. İnsanların biri birinin haklarına saygı göstermesiyle ve el birliğiyle çalışarak yeryüzünün cennete çevrilebileceğini söylüyordu.

Başlangıçta bu fikirler Bolşevikler tarafından da beğenildi ve kendi görüşleriyle örtüşen yönleri öne çıkarılarak

desteklendi. Ancak görüşler arasındaki benzerlik ve uyuşum yüzeyseldi ve temelde önemli farklar vardı. O, geniş halk kitlelerinin eğitilmesini, uyandırılmasını istiyor, ülke yönetiminde söz sahibi olmasını savunuyor; ama birilerinin halkın ezilmişliğini güce çevirerek ülke yönetimini ele geçirmesine yol açacak görüş ve faaliyetleri onaylamıyordu. Ötekiler de, onun geniş halk kitleleri üzerindeki etkisini kullanarak amaçlarına hizmet etmesini bekliyor; ama halkın her şeyi açık seçik anlayıp öğrenmesini istemiyorlardı.

Sonuçta Bolşeviklerle de arası açıldı. Uzun zamandır çatırdayan çarlık yönetimi alttan gelen sarsıntı ve darbelere dayanamayıp çökünce yerini önce korkunç bir kaos, sonra öncekinden çok daha ağır ve ezici bir dikta yönetimi almıştı. Eskiden kalan ne varsa devriliyordu. Adına “dev(i)rim” denilen bu süreç milyonlarca hayata, hesaba gelmez yıkıma mal olmuştu. Askerler komutanlarına, işçiler ustalarına ve patronlarına, öğrenciler öğretmenlerine, köylüler memurlara, memurlar âmirlerine isyan etmişti; öldürüyor, yakıyor, yıkıyor, yok ediyor ve yağmalıyorlardı.

Petrov da bu kargaşadan nasibini aldı, önce çocuklarıyla beraber ailesini ve yakınlarını kaybetti. Kendisi de arananlar listesindeydi. 1920’de bir göçmen vapuruna binerek ülkesini terketti. Bir süre İstanbul’da kaldıktan sonra başka bir göçmen vapuruyla Avrupa’ya geçti, Trieste’ye indi. Sırplar onu tanıdılar ve Üniversitede profesörlük görevi verdiler. Burada uygun bir ortam bulan Petrov, idealini gerçekleştirme mücadelesine ölünceye kadar devam etti; bir yandan dersleri ve kitapları, bir yandan verdiği konferans ve seminerlerle insanlara yeryüzünü cennete çevirme gücüne sahip olduklarını anlatmaya ve bunun yol ve yöntemlerini öğretmeye devam etti.

Eser

“Beyaz Zambaklar Memleketinde”, Grigory Petrov’un Finlandiya’ya yaptığı seyahatler sonucunda yayınlanan makalelerin derlenmesiyle oluşturulmuş bir kitap. Finlilerin gerçekleştirmeyi başardığı atılım ve dönüşüm, onun idealinin bir ütopya değil, ne kadar zor da olsa uygulanabilir bir proje olduğunu kanıtlıyordu.

Finliler barışsever bir millettir. Bazı araştırmacıların tesbitlerine göre ataları, başka milletleri rahatsız etmemek ve onlardan rahatsız olmamak için bu ıssız ve verimsiz toprakları seçmiş, vatan edinmişlerdi. Ama bu “millî uzlet” onlara pahalıya mal olmuştu. Bir yandan, diğer milletlerle ilişkilerinin zayıflığı, bilimsel ve teknolojik gelişmelerden ve bunların sağladığı imkânlardan habersiz kalmalarına yol açmıştı. Diğer yandan Dünya eskisi gibi kalmamış, iklimlerinin sert, topraklarının verimsiz ve bakımsız olması, en yakın komşuları olan İsveçlilerin bir gün gelip buraları işgal edivermesine engel olamamıştı.

Sonuçta Finlandiya uzun yıllar boyunca İsveç’in sömürgesi durumunda kaldı. Yazar, kitabında bu durumu şöyle anlatıyor:

Bütün hükümet ve idare kuvveti, ticaret ve fabrikalar, okullar ve hattâ kiliseler İsveçlilerin elinde idi. Bütün idare memurları, hâkimler, subaylar, papazlar ve öğretmenler hep İsveçliler arasından seçilirdi. İsveçliler kendilerini medeniyetçe yüksek gördüklerinden, Finleri madûn bir ırkın mensubu sayarlar ve onlara karşı daima o suretle muamelede bulunurlardı.

19.uncu yüzyılın başlarında ülke el değiştirir, İsveç’ten Rusya’ya geçer. Yeni “efendi” burayı İsveç gibi yönetmek, yâni burada kendi yönetim kadrosunu kurmak yerine, iç işlerinde bağımsız bir ülke statüsü vermeyi seçer. Böylece bu ülke, İsveç’le kendi arasında bir tampon görevi üstlenecek, kendisine saldırmak isteyenler önce bu ülkeyle uğraşmak zorunda kalacaktır. Bu politika Finlilerin de işine

yarar, kendi iç işlerinin idaresinde egemenlik kazanmakla, uygun bir kültür oluşturmaya ve bunu geliştirmeye fırsat bulurlar.

İşte bu kitap, bu kültür oluşturma ve geliştirme sürecinin hikâyesi. Burada, bazı kulaklara pek hoş gelen bir kültür “devrimi” değil, seferberliği sözkonusu.

Kitap, “Tarihten İbret” bölümüyle başlıyor. Yazar burada duvarlarında uzun ve derin çatlaklar meydana gelen bir binayı anlatıyor. Bina çok eskidir ve tarihî değeri vardır. Temellerde yapılan incelemeler gösteriyor ki: bina yapılırken, zemin yeterince sağlam olmadığından, önce yere dev ağaç kazıklar çakılmış, taş temeller bunların üzerine yerleştirilmiştir. Zamanla ahşap alt temel çürümeye başlayınca üzerindeki yükü taşıyamaz olmuş ve duvar taşlarındaki kaymalar çatlaklara sebep olmuş. Bu anlaşılınca, temeller küçük parçalar halinde açılıp çürük ahşap kazıklar çıkarılmış ve yerlerine sağlam taş bloklar yerleştirilerek bina yıkılmaktan kurtarılmış.

Yazar bu binanın durumunu, Devletlerin tarihi ve milletlerin hayatına benzetiyor. “Devlet düzeninin eski temelleri, milletleri idare etmenin eski şekilleri, o zamanlar için yeterli olsa da, zamanla zayıf ve yetersiz kalabilir” diyor ve şöyle devam ediyor:

Gün geçtikçe insan nesilleri daima değişiyor; yenileşiyor. Her nesil kendisiyle birlikte yeni fikirler, yeni istekler getiriyor. Yeni nesillere artık eskimiş, hakikaten zamanı geçmiş idare usulleri zorla tatbik edilemez. Yeni nesiller için daha yeni, daha âdil, daha sağlam temellere dayanan idare usullerinin tatbiki gereklidir. Akli başında idare adamlarına malik olan memleketlerde artık bu iş böyle yapılmaktadır. Bu memleketlerde sarsıntılara ve yıkıntılara meydan vermeden halkın idaresi için daha düzgün daha uygun usullere başvurulmaktadır.

Diğer bazı memleketlerde ise, hükümet adamları halk idaresinin ve halk terbiyesinin düzeltilmesinin gerekli

olduğunu anlamıyorlar, veya anlamak istemiyorlar. Devlet binasının duvarları harap oluyor; ötesinde berisinde çatlaklar peyda oluyor. Fakat gittikçe derinleşen ve genişliyen bu çatlaklara önem verilmiyor.

Elbette bu, ülke yönetimini çocukların istek ve heveslerine göre düzenlemek anlamına gelmiyor. Buradaki vurgu halk'a rağmen, halk'ın istek ve tercihlerine rağmen ülkeyi tarihin derinliklerinde kalmış bir takım çağdışı, toplum dışı, akıldışı, hak ve adalet dışı fikir ve görüşlerle yönetmek; yönetici konumunda kalabilmek adına, halkın ihtiyaç ve tercihlerine de, dünyada olup bitenlere de, yaşanan gelişmelere de kendisini tamamen kapatarak; bütün bunlara, uzlaşmanın hiçbir türlüsüne yanaşmadan sıkı sıkıya bağlı kalma gafletinde ayak direyenleredir.

Öte yandan bu görüşler yazarın çok sevdiği ülkesinden kaçmak zorunda kalışının da sebebini yansıtmaktadır. Gördüğü her eskiye, daha doğrusu her eski gördüğüne balta ve kazmalarla saldıran enkaz çapulcusu dev(i)rimcilik anlayışında ıslah, düzeltme, onarma, kurtarma gibi kavramlara yer yoktur çünkü.

“Kahramanlar ve Millet” konusunu ele aldığı ikinci bölüme yazar şu soruyla başlıyor:

Milletlerin tarihi kimlerin eliyle meydana gelir? Devletin ve bütün insanlığın hayatındaki en büyük olaylar kimler tarafından sevk ve idare edilir? Aynı ayrı fertler tarafından mı? Yani bazı büyük adamlar, kahramanlar tarafından mı? Yoksa bütün millet fertlerinin gayreti ve halkın ruhunun gelişmesi sayesinde mi?

İngiliz yazar Carlyle “Millet cansız bir kil tabakasından ibarettir; bir san'atkârın eline geçmiyecek olursa, ebediyen şekilsiz ve hareketsiz kalacaktır.” diyor ve ülkelerinin tarihinde kilit roller üstlenmiş, bir bakıma tarihin akışını değiştirmiş büyük adamlar, yâni kahramanlardan örnekler vererek tezini isbatlıyor. Lev Tolstoy ise bunun tamamiyle aksini savunuyor ve diyor ki: “Hayata yön veren,

olayların yönünü çizen ve bunların karakter ve rengini veren tek başına insanlar değildir, halk küttlesinin kendisidir.”

Petrov, bu iki zıt görüşü ustalıkla kaynaştırarak reddedilemeyecek bir senteze ulaşıyor:

Bir millet büyüklük ve kahramanlık unsurlarına malikse, ondan şimşekler doğar; milletin arasından kahramanlar çıkar. Eğer halk küttlesi soğuk ve nemli bir duman yığıntısından ibaretse, hiçbir kuvvet ondan şimşek çıkaramaz. ... Kahraman, halkı heyecanlandırır ve alevlendirir. Fakat onu milletinden aldığı ateş ve heyecanla yakar

Tarihten bu görüşü isbatlayan örnekler verdikten sonra şunları söylüyor:

Her millet, idare makinasının başına ya akıllı ve kudretli veya önemsiz ve sönük kişileri geçirir. Bunlardan birinin iş başına gelmesi milletin mânevi seviyesine ve haline bağlıdır. ... Millette toplanmış iyi bir şey var mı, yok mu? Veyahut toplanıyor mu? Milletın aklı, milletin iradesi, milletin vicdanı gelişiyor mu, yoksa çürüyor, zehirleniyor mu? Aşağı ve hattâ sefil bir hayat içinde mahvolup gidiyor mu? ... Burada her birimizin hayatının karakteri ve çalışma tarzımız, inceleniyor. Biz kendi memleketimizde ne yapıyoruz? Milletimizin mukadderatında nasıl bir rol oynuyoruz?

Arkasından şu can yakıcı soru geliyor :

Memleket içindeki çalışmalarımız hangi nevidendir? Yapıcılığa mı, yoksa yıkıcılığa mı yönelmiştir?

Bütün bunlardan çıkan kesin sonuç şudur :

Memleketin refah ve esenliği, ve milletin haysiyet ve şerefi ahalinin irâdesine bağlıdır.

Yazar daha sonra Finlandiya'nın tarihinden başlayarak Avrupa'nın en yaşanmaz ülkesiyken en medeni ülkesi hâline gelişinin hikâyesini; bu inanılması güç başarının mimarları, ustaları ve işçilerinin görüşleri ve yaptıkları çalışmalarla anlatıyor.

İsveç hakimiyeti zamanında Finlandiya'daki devlet dairelerinin hali, kültür seferberliğinin önderlerinden Snelman'ın ağzından şöyle anlatılıyor:

İsveç hükûmeti de birçok hükûmetlerin yaptığı hatayı tekrar ediyordu. En müktedir memurlarını merkezde ve dahildeki iyi ve önemli mevkilere tayin ediyor; uzaklara, ve taşralara ise memur sınıfının artıklarını ve "elek altı" unsurlarını gönderiyordu.

Her millette olduğu gibi İsveç'te de, bazı kibar ve zengin ailelerden arsız, tembel, istidatsız, yaramaz, aptal, sarhoş ve ahlâkça bozulmuş gençler yetişiyordu. Bütün okullardan kovulmuş, hiçbir memuriyete kabul edilmemiş, tecim evlerinde bir yer bulamamış, kendi başına bir iş tutamamış, esasen çalışmak da istemeyen bu gençler, bir müddet de ailenin parasını pulunu israf ettikten sonra Finlandiya'ya memur olarak atanıyordu.

Bu memurlar çalışmak istemezler ve esasen çalışmasını bilmezlerdi. İşlere akılları ermiyordu. Görevlerine karşı ne kadar ihmalci iseler, ahaliye karşı da, o kadar cakalı ve çalımı idiler. Vazife başına geç gelirler, erken giderlerdi. Vazife saatlerinde kahve ve sigara içerler, gazete okurlar, veyahut dostlarıyla konuşurlar veya tartışırlardı.

Bir iş için kendilerine baş vuranları saatlerce bekletirler. Kaba saba odacılar halka:

- Müdür Bey meşguldür. Toplantı var; bekleyiniz! diye bağırlardı. Halk bekler bekler, dağılırdı. Beklemeye katlananlar, nihayet, gözleri uykusuzluktan kızarmış, aptal suratlı, fakat tüylerini kabartmış hindi gibi mağrur kalem reisinin huzuruna kabul olunurlar. Bunlara başvuranlar, isteklerini anlatmağa başlarken müdür sözünü keserek:

- Bu gün meşgulüm. Yarın geliniz! derdi.*
- Fakat rica ederim, ben taşradan geldim..,*
- Eh, yarın dedik ya! Anlamıyor musun?.*
- Fakat benim param yok; fazla bekleyemem!*

- Size yarın dedik!.., haydi dışarı!...

Bundan sonra memur efendi, bürodan çıkar. Bir eğlence yerine gider. Pahalı şaraplar dere gibi akmağa başlar. Etrafına bir sürü asalak toplanır. Fakat böyle bir hayat yaşamak için çok para lâzımdır. İşte bu sebepten önemli devlet ve hükümet mes'eleleri bu batakhanelerde halledilirdi. Bunların hikâyesini dinleyen ciddi adamları dehşet istilâ ederdi. Kendi aralarında fısıldaşırlardı:

- Canım, bu böyle neye benziyor? Bu adamı buraya nasıl göndermişler? Bu hal, hep böyle devam edecek mi?

Ahali, ağlıyor, inliyor; şikâyet ediyor; kızıyor, nefret ediyor ve şöyle diyordu:

- Mademki hükümet memurları böyle yapıyorlar, niçin biz de ele geçen fırsatları kaçıralım?

Bilir misiniz, kanunsuzluğun büyük öğretmenleri kimlerdir? Bunlar bizzat memurlardır. Kanunu tatbikle mükellef olanlardır. Ahaliye kanunlara baş eğmemenin yollarını ve çarelerini memurlar öğretirler.

İsveçliler zamanında, küçük Fin ordusunun durumu da sivil dairelerden pek farklı değildir. Bu konu da gene Snelman'ın ağzından şöyle anlatılıyor:

- (O zamanlar) Erat Finlilerden ibaret, Başkumandanlık, Genel Kurmay ve kumanda heyeti, kısacası subaylar İsveçlilerdi. İsveçlilerin askerlik kudreti, aristokratların elindedir. Memlekette âdeta askerler sülâlesinden gelme ayrı bir halk sınıfı, bir kast meydana gelmiştir. Bu sınıfa mensup olanlar, memurlara, tüccarlara ve bütün münevverlere yüksekten bakarlar. Millet fertleri, yani erler, şiddetli bir disipline tabi tutulur.

- Subaylar, görev zamanında talimler, resmi geçitler ve kışla hayatından başka, hiçbir şeyle ilgilenmiyorlardı. Görev dışı zamanlarını ise, içki içmek, iskambil oynamak veyahut dansetmekle geçirirlerdi. Çoğunun okuması yazması azdı. Okuldan çıktıktan sonra kitap

okumakla meşgul olmazlardı. İctimaî ve millî ülküleri yoktu. Yalnız gururla kılıçlarını şakırdatmasını bilirlerdi. Bundan başka paralarını israf ederler, daima şık üniforma ile gezerlerdi. Salonlarda ustalıkla dans ederlerdi. Bir çoğu da içkiye veyahut kâğıt oyunlarına düşküdü. Erlere karşı kaba muameleler yaparlar, hattâ zalimcesine hareket ederlerdi. Subaylar, erlere “kışla öküzleri” derler ve onlara hakaret gözü ile bakarlardı.

- ...
- Şimdiye kadar halk arasında «Kışla» kelimesi hakaretle karşılanmıştır. Eskiden bir yerde bir kabalık ve karışıklık oldu mu:
- Efendiler, kışlada mısınız?
- Burada kışla kokusu var.
- Zavallıyı kışla bozmuş... gibi sözler söylerlerdi.
- ...
- Finlandiya’da İsveç egemenliği zamanında halk arasında şu sözler birer atalar sözü sırasına geçmişti:
- İsveçli gibi sarhoş!
- İsveçli gibi sövüyor!
- İsveçliler zamanında askerler çok defa sarhoş gezerler ve yakası açılmadık küfürler savururlardı. Erler biri birine söver, subaylar biri birlerine söver, generaller de biri birlerine söverdi. Kızdıkları zaman söverler, birbirlerini severken ve okşarken söverlerdi. Bu küfürlerin hepsi çok çirkindi. Hiç sıkılmadan anaya, babaya, hattâ mukaddesata karşı en ağır küfürleri yağdırırlardı.

Finlandiya’nın kültür seferberliği öncesindeki problemleri İsveç etkilerinden ibaret değildir:

(Napolyon Rusya seferinden yenilgiyle dönüp bir de İngilizlere yenilince)

Napolyon’un harplerinden usanmış olan Avrupa milletleri, bu sonuca sevindiler. İngiltere’nin kudretine hayran oldular. Onlar da İngilizleri taklit etmek istediler. İngilizlerin her şeyi artık moda oldu.

Fakat küçük çocukların ve kemale ermemiş gençlerin yetişkinleri taklit ederken ekseriya bunların fena cihetlerini ve kusurlu taraflarını almaları ve meselâ tütün ve içki içmeğe başlamaları, kalın sesle ve kaba sözlerle konuşmaları kabilinden olarak, henüz kültürce yeni olan ve medeniyetçe henüz gelişmemiş olan milletler de İngiliz hayatını gülünç ve hatta zararlı taraflarını almağa başladılar; İngiliz hayatının fena birer kopyacısı oldular.

Zenginler ve hali vakti yerinde olanlar at yarışları için İngilizler gibi külliyetli para sarf etmeğe, soda ile viski içmeğe, İngiliz modasına göre giyinmeğe, tıraş olmağa ve saç taramağa başladılar, Gençlik kendini İngiliz sporlarına ve bunların en kabası olan Futbola kapırdı. Tahsillerini henüz bitirmemiş Avrupa gençleri arasında futbol âdeta bir din oldu Bütün memleketlerin binlerce zengin evlâtları bunu bir ibadet şekline soktular. Bundan zevk alanlar futbolu bir bilim, bir san’at gibi görmeye ve göstermeye başladılar.

Sokaktaki halkı heyecanlandırmakla geçinen, kafaları boş ve cahil bazı gazeteciler de gençliğin bu düşkünlüğünü yakalayarak onu istismar etmeğe başladılar, futbol için ayrıca sütunlar açarak “stığır bacağı gibi” kuvvetli bacakların meziyetlerinden uzun uzadıya bahsetmeğe başladılar.

Snelman’ın zamanında Finlandiya’da da aynı hal vaki olmuştu. O zaman Fin gençleri ciddi fikir çalışmalarına henüz alışmamışlardı. Ciddi sayılabilecek fikrî alâkaları yoktu. ... Kafaları boş ve fikren tembel olan Fin gençleri kendilerini artık büsbütün futbola vermişlerdi. Manevi bir salgın gibi futbol bütün şehir gençliğini sarmış, büyücek köylere de sokulmağa başlamıştı.

“Manda bacağı gibi sağlam bacak”,
zamanın bir öğünme nişanesi olmuştu.

...

Bütün bu problemler aşılabılır mi? Aşılabılırsa bu iş kuru lâfla başarılabılır mi? Bu sorulara cevap verebilmek için bu kitabı okumak lâzım. Don Kişot, Robinson Krüzo ve Gulliver için Grigory Petrov’un yaklaşım ve yorumlarını görüp anlamak lâzım. Reçel Kralı Yarvinen’in, Yumurta Kralı Gulbe’nin, önceleri Haydutken Buğday Kralı olan Karokep’in, Ayakkabı Kralı Okunen’in, Satılmış Yazar’ın ve Fedakâr Doktorun hikâyelerini iyi okuyup doğru anlamak lâzım. Tabii, devlet dairelerinin, kışlaların, hattâ evlerin nasıl birer okul haline gelip ülkenin tamamının bir halk üniversitesine nasıl dönüştüğünü de.

Her şeye rağmen şöyle bir bakıp burun da kıvrabilir, “*Hadi canım sen de; bunların hiçbiri uygulanabilir nitelikte değil. Kendi özel şartları içinde gelişmiş, üzerinden yüz elli yıldan fazla zaman geçmiş bir başarıyı bu günlere taşımak olacak iş mi?*”

Dalila

Senin gözlerin kuytu bir liman
Çağırma beni....
Denizsiz ve gölgesiz Filistin topraklarının
Güneşinde yanmalıyım
Sesinle serinlemek istiyorum
Işıltınla aydınlanmak
Kov beni Dalila
Kov kapından
Romalı askerlerin çelik miğferleri
Korkutmuyor beni Dalila
mağrur bakışlarından ezilmiyorum
Kişiliği kaybolan kabilemin
Simgesiyim Dalila
Özgürlüğün bedeliyim
Sırrımı öfkem gibi kalbimin derinliğinde
Yalnızca ben bilmeliyim

diyebilirsiniz. Böyle bir sonuç pek de şaşırtıcı olmaz. Bazı belediyelerimizde inanılmaz bir inanç ve özveriyle yürütülen ve başarıları akıl almaz bir sessizlikle örtülen Meslek Edindirme Kurslarına da burun kıvrıranlar var. Halk eğitimi de dahil, hizmetin her türlüünü “seçim yatırımı” diye gören ve göstermeye çalışan inkârcı bir zihniyetin kendini hâlâ iktidar adayı görebildiği bir ülkede yaşıyoruz ne de olsa.

Kitap Türkiye’de ilk defa 1928 yılında eski harflerle basılmış. Ali Haydar Taner’in yaptığı bu tercüme defalarca tekrar yayınlanmış. Buradaki alıntılar 1946 yılında yapılan altıncı baskısından yapıldı. Daha sonraki baskıların önemli bir kısmı bu ilk tercümenin sadeleştirilmesi, güncel dile uyarlanması şeklinde. Bu arada kitabın adı da sadeleştirme işlemine tabi tutulmuş: çoğunda “Memleket” yerine “ülke”, bazısında da “beyaz” yerine “ak” demek daha uygun bulunmuş.

Bahri Akçoral

Kuşatma beni
Korkutma Dalila
Savaşçının aşka zamanı olmamalıydı
Kölelerin de
Gözlerime çekilen milin karanlığı
Seni de alacak benden Dalila
Seni de
Onurum ve gücüm gibi
Acılarım yıkacak Romanın mabetlerini
Çılgılık
Enkaz
ve zaman
Bir ismin yaşayacak çağlar boyunca
Ve güzelliğin
Dillere destan
Dalila

Dilruba Kutlu

1547 yılında İspanya'nın küçük bir şehrinde, Miguel Saavedra adıyla doğar Don Kişot'un yazarı. Daha sonra Miguel Cervantes de Saavedra şekline dönüştürülerek bir asalet havası verilecektir bu isme.

Alt tabakadan bir aileye mensuptur. Lüzumsuz bir gayretle onu yüceltmeye çalışanlar babasının doktor veya cerrah olduğunu söylese de, olsa olsa basit bir çerçinin oğludur o. Köy köy, şehir şehir dolaşır şifalı bitkiler satarak geçimini sağlayan; tıbla ilgisi, müşterilerine sağlık ve tedavi öğütleri vermekten ibaret bir çerçi. Belki diş çekmek, yaraları yarıp üzerine merhem sürmek, kan almak, sülük çekmek gibi becerileri de olan bir berber; belki de atadan kalma usullerle tedaviler uygulayan "sınıklı", yâni bir kırık-çıkık ustası. 1561'de yeni başkent olan Madrid'e göçerler.

Babasının ölümüyle kardeşlerinin sorumluluğu da Miguel'in üstüne kalacaktır. Babasının gezginci mesleği ve fakirliği, haliyle Miguel'i etkilemiş, hattâ kişiliğini biçimlendirmiştir. Bazı yerlerde onun şu ve bu üniversiteyi bitirdiği belirtilmiş olsa da, düzgün bir eğitim de görememiştir. Buna rağmen çok büyük, affedilmez bir kusuru vardır: okumayı çok sever; her bulduğunu okur, onulmaz bir okuma mübtelâsıdır o. Bu kadar uzun zaman sonra bile onu "usta" sıfatıyla anmamızı sağlayan bu ibtilâ, bir yandan onu başarılı bir insan olmaya iterken, bunu başaramadıkça da yalnızlığa, hüznü ve giderek melânkoliye doğru çekecektir. Zaten bu hâl, bu çelişki; her zaman, her yerde ve her devirde, bu ibtilânın tipik ve değişmez sonucu değil midir?

Önceleri bir iki soyluya ağıt veya övgü kabilinden bir iki şiir yazmayı denese de başarılı olamaz. Kim bilir kaç işe girip çıktıkdan sonra askerlik mesleğinde karar kılar.

Askerlik o zamanlar da bir meslektir ama, anlamı ve kapsamı şimdikinden bir hayli farklıdır. Bir kere ortada millet diye bir kavram olmadığı için hiç bir yerde milli ordu

da yoktur. Her biri kendi çöplüğünün horozu olan derebeyleri, kendi mülklerini, kendi saltanatlarını korumak ve fırsat bulduğu anda başka bir derebeyini tepeleyip malına mülküne el koymak için kendi askerî gücünü bulundurmaya zorundadır. Derebeyleri, mal varlığının büyüklüğüne göre dük, kont, marki gibi unvanlar almakta, bu mertebelerin en üst noktasına "kral" denmektedir. Sistemin işleyişinde temel hiç bir fark yoktur; çapulculuktur işin özü. Herkes gücü kadar büyük, büyüklüğü kadar saygındır. En kötüsü de herkesin gücü kadar haklı sayılması, bu hakkın da herkes tarafından, güçsüzler tarafından bile kabul edilmesidir.

Zaman zaman derebeylikler ve şehir devletleri arasında geçici birleşmeler olabilmektedir. Ama bu birleşmeler genellikle gene ya ortak çıkarlar ya da ortak korkular doğrultusunda gelişmektedir. Meselâ önceleri dört beş krallığın hüküm sürdüğü İberya yarımadasında ülke birliği, Aragonya kralı Ferdinand ile Kastilya Kraliçesi İzabel'in Kilise tarafından evlendirilmeleriyle başlatılmış, ama güneydeki "öteki" devlete son verecek bir güç birliği oluşturma amacı etrafında gerçekleşmiştir. Hedef Müslüman Gırnata Devletidir. Saraylarının duvarlarında hâlâ "*Lâ gâlibe illallah*" (Allah'dan başka galib yoktur) yazısı tekrarlanan Gırnata. Birlik amacına ulaşmış, kuzeydeki küçük krallık Navarra'yı da bünyesine katmakla beraber, İber yarımadasındaki son krallık olan Portekiz'e dış geçirmemiştir.

Öte yandan dönemin adı en büyük siyasi oluşumu, "Kutsal Roma Germen İmparatorluğu" ismini taşımaktadır. Avrupa'nın tek gerçek hâkimi olan Kilise tarafından onaylanmış, hem de takdis edilmiş bir isimdir bu. İsmi başındaki "Kutsal" kelimesi bu takdise vurgudur. Merkezi Viyana, başındaki hanedan ise İspanyol-Alman kırması bir sülâledir. Zaten bu ucube devletin fiziksel yapısı; çeşitli entrikalar, siyasi ve mali oyunlar

ve en çok da karşılıklı evlendirme, yâni akrabalık yoluyla birleştirilmiş, birleşik gösterilmiş çeşitli din, dil ve ırktan derebeylerin, şehir devletlerinin katılımıyla oluşturulmuştur. Venedik, Cenova, Floransa, Napoli ve Milano gibi İtalya'nın kalburüstü şehir devletleri yoktur aslında bu birliğin içinde. Ama Sardunya ve Korsika adalarının katılımıyla "Roma" kelimesi de eklenivermiştir ismine. Kısacası, adı İmparatorluk da olsa feodal sistemle yönetilen federal bir oluşumdur.

Adı ne kadar büyük olursa olsun, bu oluşumun ömrü ancak bir kaç kuşak sürecek ve veraset yoluyla kurulmuş yapı, veraset savaşlarıyla sürdürülebilecektir ancak. Veraset önemlidir, çünkü toprak, üstünde yaşayanlarla beraber senyörün kişisel malıdır. Meselâ İngiltere ile Fransa arasında Yüz Yıl Savaşları ismiyle anılan savaş 1337-1453 yılları arasında 116 yıl, İngiltere'nin kendi içinde İki Gül Savaşları diye anılan savaş 1455-1485 yılları arasında 30 yıl, İtalya'daki iki şehir için Fransa, İspanya ve Avusturya arasında yapılan İtalya savaşları 1494-1559 yılları arasında 75 yıl sürmüştür. Bunların hepsi veraset ve intikal iddialarıyla yapılmış kardeş kavgalarıdır. Meselâ İtalya savaşlarında biri biriyle savaşan İspanya ve Avusturya, kutsanmış imparatorluğa dâhil iki krallıktır. Bu kutsanmış devlet'in bir ucu tâ Amerika kıtasına kadar uzanacak, atanmış kral Maksimilyen'in adı bir ülkeye, Meksika'ya isim olacaktır ama, kutsal imparatorluk, gene veraset davalarıyla dağılıp gidecektir.

Miguel gençlik yıllarını yaşarken işte o Kraliçe İzabel'in mâli desteğiyle yola çıkan Kristof Kolomb'un 70-80 yıl önce keşfettiği Amerika kıtası şiddet, dehşet ve vahşetle yağmalanmakta, yerli halk hunharca parça parça doğranarak katledilmekte; ırklar, hattâ Aztek, Maya gibi medeniyetler izleri silinecek şekilde yok edilmektedir. Ele geçen bütün kaynaklar Avrupa'ya taşınmaktadır. Taşınmaktadır ama hâkim sınıfların dışında kalanların bundan hissesi değil, çoğu zaman haberi bile olmamaktadır.

Sade vatandaş için hâkim sınıfın imkânlarından koklama seviyesinde de olsa

yararlanma ümidine sahip olmanın bir tek yolu vardır: üst sınıftan birine kapılanmak. Miguel bunu başarır, kral sarayında Papanın temsilcisi olan bir kardinalin hizmetine girer. Muhtemelen bu sâyede veya bir yaralama olayından dolayı hakkında verilen cezadan kurtulmak için 1569'da İtalya'ya gider. Burada da bir kaç kere kapı ve meslek değiştirir.

İtalya'nın ileri gelenleri nezdinde gene paralı askerlik görevidir genellikle yaptığı. Ülkeyi baştanbaşa gezip görmesini sağlayan İtalya'daki hayatı, okuma bakımından da kendisine yeni ve geniş imkânlar sağlamıştır, durmadan okumaktadır.

Savaş

Ama askerlik görevi onu başka bir yere savurur. Akdeniz hâkimiyeti gittikçe güçlenen Türkler, Girit ve Rodos adalarından sonra Avrupa'nın Doğu Akdeniz'deki son kalesi olan Kıbrıs'ı zorlamaktadır. Adı böyle konulmamış veya bizim tarih kitaplarımızda da adı böyle anılmayan bir başka Haçlı Seferidir Kıbrıs savunması Avrupa için. Kıbrıs'ı Türklere karşı savunan güçler her zamanki gibi toplama birliklerden oluşmaktadır. Her zamanki tezgâhlar çalışmış, Kilisenin öncülüğünde ve güdümünde, bir hayli de zoruyla yürütülen kampanyalarla şehir devletlerinden toplanan kuvvetler bu işe, bu "kutsal" amaca yönlendirilmiştir. Bu yüzden Kıbrıs'ın fethi Osmanlı için en çetin seferlerden biri olmuştur. Sultan II. Selim'in padişahlığı ve Sokollu Mehmet Paşa'nın sadrazamlığı zamanında kazanılan bu zaferin komutanı Lala Mustafa Paşa'dır. Fetih on beş ay sürmüş ve Osmanlı, insan gücü bakımından da en ağır bedellerden birini ödemiştir bu seferde: elli bin şehit!

Cervantes 24-25 yaşlarındadır, askerlik hayatının belki de ilk önemli savaşına Kıbrıs'ta, Lefkoşa savunmasında katıldığı sanılmaktadır. Avrupa bu büyük yenilgiyi kolay hazmedemeyecek ve büyük bir donanma oluşturacaktır. Amaç Kıbrıs'ı geri almaktır. Esasen fetihten önce, Kıbrıs'ı savunmak amacıyla oluşturulan donanma daha adaya ulaşmadan, Türklerin adaya çoktan çıktıklarını öğrenilince, Meis adası civarından

geri dönmüştür. İşte bu kaçak donanma takviye edilerek, gücü katlanarak Kıbrıs'ı geri alacak duruma getirilir.

Bu Haçlı Seferinin mimarı her zamanki gibi Papa, donanma komutanı ise Kutsal imparator Karlos'un gayri meşru oğlu, Hollanda genel valisi Don Juan'dır. Türk donanması Korint körfezi içindeki İnebahtı (Lepona) limanında dinlenme halindeyken Haçlıların baskınına uğrar. Üç kat güçlü Haçlı donanmasına karşı kazanılan şanlı Preveze'den 33 yıl sonra, 1571'de yapılan bu savaş, kuvvetler denk sayılacak kadar biri birine yakın olmasına rağmen Haçlıların galibiyetiyle sonuçlanır. Osmanlı Tarihine *Sıngın* adıyla geçen bu yenilginin birçok sebebi vardır: Türk Donanması, Kıbrıs Fethinin verdiği yorgunluk ve rehavet içindedir. Personelin önemli bir kısmı o sırada sızıda, izindedir. Başkomutan Müezzinzâde Ali Paşa, Kıbrıs Fethinin komutanlarından. Hem başarılı bir komutan hem de dirayetli bir devlet adamı olmasına rağmen aslen denizci değil, karacıdır. Buna rağmen emrindeki denizci komutanların önerdiği taktikleri kabul etmemiş, savaşı bir kara savaşı anlayışıyla yapmaya yönelmiştir.

Avrupa bayram etmektedir. Karnavallar düzenlenmekte, özel zafer şarkıları bestelenmekte, yağmalanan sancak, gemi feneri, silâh, komutan elbiseleri gibi savaş ganimetleri şehir şehir, ülke ülke gezdirilip sergilenmekte, hatta zafer heykelleri dikilmektedir sağa sola. Rehavet sırası Avrupa'nındır.

Ama bu rehavet Avrupalılara pahalıya mal olacaktır. Dirayetli Sadrazam Sokollu Mehmet Paşa, İnebahtı'nın tek başarılı komutanı Uluç Ali Paşa'ya verdiği sözü tutmuş, *direkleri gümüştten, halatları ibrişimden, yelkenleri atlastan* olmasa da; Devletin bütün imkânlarını seferber ederek bir tek kış mevsiminde bütün Avrupa'nın birleşik donanmasından daha güçlü bir donanma meydana getirmiştir. Uluç Ali Paşa'nın ismi Kılıç Ali Paşa'ya çevrilmiş ve bu donanmanın başına Kaptan-ı Derya olarak tayin edilmiştir.

İnebahtı'dan sonra İstanbul'a gelen Venedik yetkilisine Sokollu Mehmet Paşa'nın

söyledikleri gerçekleşmiştir: *Biz Kıbrıs'ı almakla sizin kolunuzu kestik. Siz İnebahtı'da bizim sakalımızı tıraş ettiniz.* Kesilen sakal daha gürleşerek yerine geri gelmiştir. Bu donanma sadece varlığıyla Haçlıları Kıbrıs'ı geri alma sevdasından vazgeçirecek, barış istemek zorunda bırakacaktır. 1573'de imzalanan antlaşmaya göre Kıbrıs'ın Türklere ait olduğu kabul ediliyordu. Osmanlı'ya Kanuni'den beri ödenmekte olan yıllık haraç üç katına çıkarılıyor, savaş tazminatı olarak da 300 bin düka altını ödenmesi öngörülüyordu. Ünlü tarihçi Hammer'in de tesbitiyle, bu antlaşmanın şartlarına göre İnebahtı savaşının gerçek galibi Türklerdi.

İnebahtı savaşı, bizim garip Miguel'e da bir hayli pahalıya mal olmuştur. Başarılı bir asker olup yetkililerin, güç sahiplerinin gözüne girerek hayatını kurtarma, onların arasına girerek unvan ve servet sahibi olma sevdası, kendisini bir koldan etmiştir. Artık adı *Lepona Çolağıdır*.

Esaret ve Hürriyet

Tedavisi bittikten sonra da mesleğine devam eder Miguel. Nasıl etmesin ki, bu kadar emek ve zaman harcamıştır, bunları silip atamaz ya, savaşta yaralandı, sakat kaldı diye. Hedefine ulaşmak için başka yol da yoktur ayrıca. Hem bunlar bir askerin hazır olması gereken durumlar değil midir?

Ama hazır olmasını gerektiren bir başka durum vardır kendini bekleyen. Her türlü barış antlaşmasına rağmen münferit deniz çarpışmaları devam etmektedir. İnebahtı'dan sonra yaklaşık birer yıl arayla Navarin, Tunus ve Le Goulette Limanı savaşları, katıldığı bilinen belli başlı savaşlardır. Sonunda 1575'de esir düşer.

Kaynaklar, Cervantes'i esir edenlerin "Türk Korsanları" olduğunu söylüyor. Avrupalıların böyle yazmasını, hatta böyle görmesini anlamak mümkün. Ama bizden birilerinin böyle yazmasını, anlatmasını, kendi tarihini düşmanlarından öğrenip kendi geçmişini düşmanın gözüyle görüp anlamaya ve anlatmaya çalışmasını anlamak mümkün değil.

Gerçekte Türkler hiçbir zaman korsanlık yapmamıştır. Tam tersine Avrupa'nın devlet eliyle beslenen korsanlarının Akdeniz'de yürüttüğü talan ve dehşet dönemini kapatan şanlı Türk Deniz Kuvvetleridir onlar.

Cervantes esir düşmeden önce, bu işten çekilip evine dönmek niyetindedir. Komutanlarından bazı tavsiye mektupları almıştır. Ama bu mektuplar ona hayır yerine şer getirmiş, fidye bedelinin emsallerinin bir hayli üstünde tutulmasına sebep olmuştur.

Savaşan tarafların hangisinden olursa olsun, deniz savaşında esir düşen bir askeri bekleyen tek gelecek vardır: forsaya çakılmak. Bir kaç başarısız kaçma teşebbüsünden sonra yaklaşık beş yıl süren esaret hayatı sona erer. Bu arada İstanbul'a da getirilerek Kılıç Ali Paşa Camiinin inşaatında çalıştırıldığına dair rivayetler vardır. Esaretin, fidye bedelinin Kilise veya akrabaları tarafından temin edilmesiyle sona erdiğine dair bilgiler varsa da, bu bilgiler, sonraki hayatında yaşadığı sefaletle uyuşmamaktadır. Galiba en doğrusu, Cezayir Beylerbeyi'nin İstanbul'a geleceği bir sırada ihtiyaç fazlası esirleri, belki halsiz, hasta ve yaşlıları, bu arada da tek kollu Miguel'i salıvermiş olmasıdır.

Yuvaya Dönüş

Beş yıl süren esaret 1582 yılında sona erer; 35 yaşında artık malûl bir asker olarak evinde, memleketindedir Cervantes. Uzun süre gene, İtalya'ya gitmeden önceki hayatının aynısını yaşar. Babası kadar bile bir sanat yoktur elinde, geçimini sağlayacak. Çeşitli işlere girer çıkar. Bir yandan da yazmaktadır ama, kalemi de ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde yarar sağlamamaktadır. 1584'de pastoral ve duygusal bir roman olan **Galatea** yayınlanır. 1592'de birisiyle altı komedi yazmak için anlaşma yapmış, ancak o arada hapse düştüğünden sözünü yerine getirememiştir.

Oldukça sıkıntılı bir hayat yaşamaktadır Miguel. Yaptığı evlilikler, aile nüfusunu büyütmekten, giderlerini, sorumluluklarını ve neticede borçlarını artırmaktan başka bir sonuç vermemiştir. Sürekli olarak birilerine

borçlanmakta, bir yandan da sabıka dosyası durmadan kabarmaktadır. 1589'da kilise malını kötüye kullanmaktan tutuklanır ve aforoz edilir. 1592'de buğday karaborsacılığından, daha sonra devlet tahvilleriyle ilgili bir suçtan tutuklanır. Görevi gereği kendinde emaneten bulunan bir miktar devlet tahvilini kişisel borcu için bir tefeciye rehin bırakmış ve geri alamamıştır. Bir cinayetten de sorumlu tutulmuş ve tutuklanmıştır. Bu sonuncu suçtan beraat ettiyse de, diğerlerinden epey hapis yatmıştır.

Ama onu en çok kahreden, gerçek bir "veteran", yâni bir savaş gazisi olduğu halde uğruna savaştığı, bir kolundan olacak kadar fedakârca savaştığı kurumların, ne Kilise'nin ne de Devletin kendisine sahip çıkmamasıdır. Bazı soysuzların sahte belge ve şahitlerle devleti dolandırmalarını, hiçbir savaşa katılmadığı halde gazi sıfatıyla ödüllendirildiğini, maaşa bağlandığını görmek de ona ayrıca çok ağır gelmektedir. Eserlerinde bu konuyu defalarca dile getirmiştir.

Bu durumun aslında çok geçerli bir sebebi vardır: Devlet artık ona güvenmemektedir. Beş yıl gibi uzun bir süre Türk'lerin arasında kalmıştır. Orada bir hayli de imtiyazlı bir hayatı olduğu da bilinmektedir; meselâ forsaya çakılmamıştır. Bunun sebebi bir kolunu kullanamaması olduğu halde, belki de gizli bir sebeple tanınan bir ayrıcalık olması muhtemeldir. Birkaç defa kaçmaya da teşebbüs ettiği halde, Cezayir Beylerbeyi'nin ona özel bir önem verdiği, zaman zaman yanına çağırıp sohbetler ettiği de bilinmektedir.

Aslında bu güvensizlik yalnız Cervantes'e karşı değildir. Haçlı ruhu, bir süre morolarla beraber olanın morolaşacağına kesin gözüyle bakmakta, dönüp gelen savaş esirlerine hep bu inanmaz, güvenmez tavırla bakmakta, muamele etmektedir.

Bir aralık nasıl olduysa, devlet hatırlar Miguel'i. Kutsal imparator Karlos'un oğlu II. Felipe, İspanya kiralıdır. Cervantes doğduğunda yirmi yaşında olan bu kiral, Cervantes on yaşındayken İspanya tahtına

çıkıştır. En çok fanatik Katolikliğiyle bilinmektedir ve Protestanları diri diri yaktıran kiral olarak tarihe geçmiştir.

II. Felipe, epeydir gene bir veraset davası yüzünden arası açık olan İngiltere'ye iyi bir ders vermeye karar vermiş ve zamanın şartlarına göre oldukça iyi bir donanma hazırlatmıştır. O kadar büyük ve güçlüdür ki bu donanma İspanya'nın gözünde, *Yenilmez Armada* ismi verilmiştir. İşte bu donanmanın levazım ve ikmâl işlerinde görevlendirilir Miguel. Önce fırtınaya, sonra da haliyle İngilizlere yenilip yarı yarıya fire vermiş bir halde geri dönen bu adı büyük donanmayla beraber Cervantes'in bu görevi de sona erer. Bu görevindeki ihmali veya yolsuzluğu sebebiyle de suçlanır ayrıca. Bir süre de vergi memurluğu yapar.

Engizisyon

Latince "inquisitio" (soruşturma) kelimesinden türetilmiş bu kelimeyi, hangi kaynağa baksanız hep yanında "mahkeme" kelimesiyle beraber görürsünüz. Eleştiri havasındaki yazılarda bile hep "Engizisyon Mahkemeleri" şeklinde anılır bu kurum. Zihinlerde "işkence" kelimesiyle özdeşleşmiş bir yeri olsa da "mahkeme" ilâvesi asla ihmal edilmez. Kaynaklar, bunun meşru, hattâ adil bir mahkeme olduğunu isbatlamak istercesine çalışma usulleri, tabii olduğu kurallar gibi ayrıntılardan bahsetmekte, örgütün kendi kayıtlarından yola çıkarak yaptığı mezalimi sayılarla verme, böylece tahribatı küçük gösterme gayreti içinde görünmektedir.

Oysa gerçekte devlet eliyle kurulmuş, devlet desteğinde faaliyet gösteren bir terör örgütüdür Engizisyon. Kendi araştırma, soruşturma, haber alma birimleri vardır. Kilise doktrinlerine karşı çıkanlar toplum düşmanı kabul ve ilan edilmektedir. Ayrıca herkes, gördüğü her türlü din aleyhtarı davranışı ihbar etmekle yükümlüydü. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen de aynı suçu işlemiş sayılırdı. Yargılama değil, konuşurma, itiraf ettirme faaliyetleridir kurumun asıl görevi. Sonuçta infaz, yâni ceza uygulama görev ve yetkisi de

kendisine aittir. Bütün bunlara rağmen adı mahkemedir.

Hıristiyanlık aleyhine başlayan bazı fikir akımlarını bastırmak amacıyla 1231'de Papa IX. Gregorius tarafından kurulduğu biliniyor. Zamanla Avrupa'nın hemen bütün ülkelerinde, özellikle Katolik Kilisesine başkaldırıların yoğun olduğu yerlerde yaygınlaştı. İspanyol Engizisyonu ise, Kastilya kraliçesi I. Isabel'in talebiyle, Papa IV. Sixtus tarafından 1483 yılında onaylandı. Hıristiyanlığı yalnız kendi içinden gelenlere değil, dışarıdan gelen tehditlere karşı da koruma ve kollama görevini üstlenmişti bu kurum.

Temel bilgi kaynağı "ihbar" olan bu kurumun eline düşen, "sanık" değil, "suçlu" kabul edilir ve suçunu kabul edene kadar işkence görürdü. Suçunu kabul etmezse işkenceden ölürdü, kabûl ettiğinde zâten infaz edilirdi. İnfaz genellikle diri diri yakma şeklindeydi.

Engizisyoncuların en ünlülerinden Rober le Bourge bir haftada 183 kişiyi yakılma direğine göndermişti. Bernand Gui 930 kişiyi mahkûm etmiş, hepsinin mallarına el koymuş, 307 kişiyi hapsedmiş ve 42 kişiye de yakılma cezası vermişti. Portekiz'de "auto-dafe" törenlerinde bir seferde 184 kişinin yakıldığı bilinmektedir.

Engizisyon denince bu kurumun gadrine uğrayan çok sayıdaki bilim adamını da hatırlamamak mümkün değil. Başta "Dünya düz değil yuvarlaktır ve Güneşin etrafına döner" dediği için suçlanan ve ölüme kılıpayı kurtulan Galileo Galilei (1564-1642). Galileo gibi Güneş'i merkez kabul eden görüşü savunduğu ve evrenin sonsuzluğu fikrini ortaya attığı için kazığa bağlanıp yakılan bilim adamı Giordano Bruno (1548-1600). Bunlardan önce, Papalığa karşı imparatorluğu desteklemenin İncil'e uygun olduğunu söylediği için mahkûm edilen Ockhamlı William (1285-1347). Ve daha bilinen ve bilinmeyen niceleri.

Resmî kayıtlara göre, Reconquista sonrasında Engizisyon'un idamına karar verdiği Müslüman sayısı 18 sene içinde 24 binden fazladır. Gene Engizisyon kararıyla Gırnata'da yakılan kitap sayısı milyonlarla ifade edilmektedir. Kardinal Ximenes, 80 bin el

yazması eseri, kendi eliyle yakmış, bu inanılmaz rekor resmî kayıtlara geçmiştir.

Bunlar, bu insanlığın yüzkarası kurumun faaliyetleri. Böyle bu kurumun zararı, pençesine düşenlerle sınırlı kalmaz elbette. Geriye kalanlar üzerinde de tam anlamıyla bir terör baskısı oluşturulmuş, kimse kendini Engizisyon karşısında güvende görememiştir. Buna bütün asilzadeler, saray erkânı ve bizzat krallar da dahildir. Kurum doğrudan Papalığa bağlıdır ve yerel yönetimlerin kurum üzerinde hiçbir idari yetkisi yoktur.

Her türlü toplumsal ve kültürel faaliyet de bu kurumun iznine ve onayına tabidir. Meselâ Engizisyon tarafından incelenip onaylanmamış bir kitap basılamaz, yayınlanamaz. Nitekim Don Kişot da bu zorlu sınavdan geçmiş; bu sebeple Cervantes kitabını bu sınava hazır olacak şekilde yazmıştır. Romanda ilgili, ilgisiz yerlerde karşımıza çıkıveren krala, Hıristiyanlığa, din adamlarına, kiliseye hürmet, bağlılık ve itaat ifadelerinin yanısıra; moro yergilerini, aşağılamalarını, alaylarını hep bu endişenin ürünü olarak görmek yanlış değildir. Bunlar olmasaydı kitabın yayın izni alması mümkün değildi. Bazı ifadelerin bizzat kitabı inceleyen rahipler tarafından eklenmiş olması da kuvvetle muhtemeldir. Dahası, kitabın baskıları karşılaştırıldığında, özellikle Portekiz’de, bazı bölümlerin Engizisyon tarafından çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Genelde Katolik Kilisesinin, özelde Engizisyon’un yüzyıllarca uyguladığı bu yıldırma ve terör politikasının halk kitleleri üzerindeki yıkıcı etkileri, uygulandığı tarih dönemiyle de sınırlı değildir. O dönemlerde Kilise karşısında herkes hep aşağılanma konumundaydı ve çaresiz bir korku içinde yaşamak zorundaydı. Karşılarında örnek alabilecekleri gerçek anlamda bir din yoktu; böyle bir dinle şu veya bu düzeyde bir bağlantı kurma imkân ve ihtimalleri de gene sıkı sıkıya uygulanan bu yıldırma politikasıyla engellenmekteydi. Bu sebeple din kavramı Kilise ile ve aynı zamanda zulümle özdeşleşti. Bu durumda zulme isyan, aynı zamanda Kiliseye ve din kavramına isyan haline dönüştü. Giderek bilimden ve akıldan

uzaklaşan Kilise bu büyük zaafının, karşısındaki “dine karşı düşünce” akımlarının elinde nasıl kendisine karşı kullanılacak silahlar haline geldiğini seyretmekle yetinmek zorunda kalmıştır.

Zaman içinde Fransız ve Rus İhtilalleri gibi büyük toplumsal kırılma ve çöktürlere de dönüşen bu çatışma, laisizm ve sekülerizm gibi din karşıtı görüşlerin çeşitli yönetim modellerinde ağırlık kazanmasına, giderek de toplumların hak ve hakikatten tamamen uzaklaşarak ateizm karanlıklarına gömülmesine yol açmıştır. Bu büyük karanlık ne yazık ki insanlığın bilim ve teknoloji alanlarındaki kazanımlarını aydınlık zannedecek kadar; bütün bunların insanların geleceğini değil, bir adım ötesini bile görmelerine çare olamadığını göremeyecek kadar koyu ve dahası, gittikçe koyulaşan bir karanlıktır.

Bütün bunların ötesinde, tarih ve coğrafya itibarıyla, gerçek din’i bilme, bulma ve tanıma imkânına ve şerefine nail olan toplumlarda da bir takım iktidar hârislerinin, Avrupa’da yaşanan bu din düşmanlığını kendi toplumlarına ithal etme hevesine düştüğü görülebilmektedir. Bunu yaparken din kavramı tekilleştirilmekte, Avrupalıların dine karşı çıkararak, reddederek bilime ve teknolojiye ulaştığını sanma gafleti geniş halk kitlelerine yayılarak bu sayede yönetim erkine sahip olma ve bunu ne pahasına olursa olsun elde tutma mücadelesi verilmektedir.

Geç Gelen İkbâl

Don Kişot’un ilk baskısı 1605 yılında, Cervantes 58 yaşındayken yapılır. Kitabın önsözünde “oğlum” dediği bu ölümsüz kahramanın hapisanede doğduğunu belirtiyor Cervantes; bir fikir olarak doğmuş, veya yazmaya orada başlamış olabilir. Daha önce yayınlanmış tek kitabı Galatea’dır (1584).

Don Kişot Cervantes’in mali sorunlarına çözüm getirmese de, şöhret kazanmasına vesile olur. 1613’de *Novelas Ejemplares* (İbretlik Hikâyeler) yayınlanır. Bu kitap, toplumsal, siyasi ve tarihi problemleri konu alan on iki

hikâyeden oluşmaktadır. Bu hikâyelerin çoğu Don Kişot'tan önce yazıldığı halde yayınlanmaları Don Kişot'un açtığı şöhret yolu sayesinde mümkün olabilmiştir.

1615'de, ilkinden on yıl sonra, ölümünden bir yıl önce Don Kişot'un ikinci bölümü yayınlanır. Sekiz adet tek perdelik tiyatro oyununu içeren kitabı da aynı yıl yayınlanmıştır.

Kendisi bu kitaptan ayrı, otuz kadar tiyatro eseri yazdığını söylemekte ise de, bunlardan yalnız iki tanesi bilinmektedir.

Los Trabaños de Persiles y Sigismunda (Persiles ve Sigismunda'nın Yolculukları) isimli romanını ölümünden kısa bir süre önce bitirdiyse de yayınlandığını (1617) göremedi.

M. Cahid Hocaoğlu

uzak uzağa

gözünü açtın mı bendesin
gözümü açtım mı sende
uzak uzağa
düş düşe

ben bir şiire başlıyorum
sen devamını getiriyorsun

“mümkün bir dünya” diyor bizimkiler
-ekmek, gül ve barış-
yürüyorlar haklı olana
güzel olana

ben ordayım
sen de orda

ben bir cephede askerlerle konuşuyorum
silah bırakıp kucaklaşıyorlar
sen yaralıları sarıyorsun

ben bir sözcüğün kalbini dinliyorum
hasta, yorgun
sen çiçekleri suluyorsun gülüşlerinle
derken rüyalarımızdan iniyoruz
yepyeni bir güneş doğuyor
“bizde ve ülkelerde”

gözünü açtın mı bendesin
gözümü açtım mı sende
yan yana iki ırmak gibi
akıyoruz seninle
kurulmamış dünyalara
yaşanmamış aşklara

uzak uzağa
düş düşe
ve böylece
kısılıyor
aramızdaki mesafe

Hayrettin Geçkin

Şiir Üzerine

Edebiyatımızın eleştiri olmadığı için gelişmediğini söylerler. Eleştiriye de estetik normlara uyanlar ve uymayanlar şeklinde yapabilmek çok zor olduğu için övülmesi gerekenler yerilmesi gerekenler şeklinde daha kolay bir tasnife başvuruluyor. Bunun üzerine geleneklerimizdeki “abartma” özelliğimizi ilâve edin. İşte karmaşa başlıyor.

Yazdığı makalede diğer bir makalesini kaynak göstermek garipliğine benzer bir karmaşadır yaşanan. Şair şiir yazmıştır. Şiiri iyidir veya kötüdür. Okursunuz, beğenirsiniz veya beğenmezsiniz. Meselenin bütün boyutu bu kadarken, aynı insanı “vatan hainliğinden şeytanlığa” uzanan bir karalamayı veya “bütün insanlığın kurtarıcısı, aşılması mümkün olmayan evrensel ölçekte dahi” gibi abartılı bir övgüyü ancak uzun zaman dilimleri gerçek yerine oturtabiliyor. Her konuda olduğu gibi şiir için de zaman en doğru belirleyici, tanımlayıcı ve sınıflayıcı. Zamanla aşınmayan tek şey gerçek. Gerçeğe bağlı değerler.

Ben şiirleri -dolayısıyla şairleri- sınıflamak için değil ama tanımlamak için kullanacağımız kelimelerin yanılma payını diğer bütün varlıklar için olanla eşdeğer buluyorum. Ve bu tanımlama ölçeklerinin tamamen sübjektif / kişisel / kişiye özel olduğunu düşünüyorum.

Baki Süha Ediboğlu; genç nesil tarafından ismi pek bilinmeyen şairlerimizden biri. Bir çocuğun ölümünü anlatan güzel bir şiirini okuduktan sonra adı hafızamda kalmıştı. Şiirde ölümlerin mezarlıkta uyuyakalan çocuğun kurdelasını sessizce söktüğünü anlatıyordu. Daha sonra Sanat Müziğiyle ilgili bir kitabını bulunca sırf o şiirin hatırına kitabı okumuş, Saadettin Kaynak'ın bestelerini o günün şartlarında halka yakın bulduğunu -ve küçümsediğini ve aşağıladığını- görünce hayallerim yıkılmıştı.

Aristokratlar, aşağı tabakada olanlar, şunlar, bunlar, falancılar, filancılar... Hepsi ama hepsi birer aidiyet saplantısı. Ne köklerine bağlılık ne de özgür iradeyle yapılmış tercihler olmadığı için şiir bu saldırıdan kendini kurtaramıyor. Evrensel, insanların ortak dili, paylaşılan ve tadına varılan bir ifade biçimi değil; sınıflanan, dolayısıyla aşağılanan veya yüceltilen, övülen veya yerilen bir meta haline dönüşüyor. Bilincin kanatlarıyla beni ve ben dışında kalanı algılamak, özümsemek, sonra onu dillendirmenin sargısı değil de aidiyetlerin çığırkanlığı derecesine düşürülüyor. Maddileşiyor. Değersizleşiyor.

Ben mısraları kuşanıyorum.

*Ey kebuterlerin neşideleri
Lerzan-i girizan gibi kar
Düşer düşer ağlar*

diyorum.

*O gül endam bir al şale bürünsün yürüsün
Ucu gönlüm gibi peşi sıra sürünsün yürüsün*

*Leblerin mecruh olur dendan-ı sin-i buseden
Bu haletle lalin öptürmek muhal olmuş sana*

*İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır,*

...

*Beni bende demen ben bende değilim
Bir ben vardır bende benden içeri
Süleyman kuş dilin bilir dediler
Süleyman var Süleyman' dan içeri*

*Kaldırımlar çilekeş yalnızların annesi
Kaldırımlar İçimde yaşayan bir insandır
Kaldırımlar ses kesilince duyulur sesi
Kaldırımlar İçimde kıvrılan bir lisandır*

diyorum...

Bu mısraların nereye ne için ne zamana ait olduğunu önemsemiyorum.

İşte o zaman şiirin tadına varıyorum.

Okuduđum Őirde kendimi buluyorsam, kendimden bir parça bulmuŐsam onunla bütnleŐiyorom. İŞte o zaman o Őir elimden tutuyor ve beni kendi ülkesine götürüyor. Benden olmayanı da bilmediğimi de yaşamaya başlıyorum. Ve Őirle paylaŐtıđım her duygu, her düşünce, her kavram, her olgu, her süreç, her hedef, her hayal kısaca bütün güzellikler büyüyor. oğalıyor.

PaylaŐtıđıka oğalanı baŐaramadıđımız halde sahiplendike azalacak olanlar üzerinde kopan Őu müthiŐ savaştan biraz daha korkuyorum her Őir okuyuŐumda. Ve bana gerçek olmayanı -yalanı değil- gerçekten bir adım sonrasını getirdiği zaman daha çok seviyorum onları.

M. Sait Karaçorlu

10.TEMMUZ.2000 NİZAM-I ALEM OCAKLARI ŐİR YARIŞMASI ÖDÜL TÖRENİ.
ENSAR VAKFI LOKALİ

Sigorta

Biz esnaf adamız. Senelerdir esnaflık yaparız. Ne biliriz bu işleri. Banka, finans kurumu, hesap, lizing. Çocuklar takip ediyor bu işleri. Onlar akıl veriyor. Karşı çıktığımız zaman da “sen geri kafalısın” demeye getiriyorlar. Araba alalım dedik. Lizingle bu işler kolay oluyor dediler. Gittik finans kurumuna görüşme, konuşma, anlattılar, anlattılar. Tamam karar verdik. Bir araba alacağız. Parayı bunlara ödeyeceğiz. Borç bitinceye kadar araba bunların üzerine olacak. O zaman içinde biz arabayı kullanmış olacağız. Esnaf adamın arabası ne olur ? Pikap. Bir pikap beğendik. Aldık. Getirdiler bir tomar kâğıt. İmzala imzala bitmedi. Değil okumak, ne olduğunu anlamak aylar alır. At imzayı dediler, güven de var ya, attık.

İki ay kullandık pikabı. Ramazandı, iftara yakın, yolda bir trafik var, kaplumbağa hızıyla eve ulaşmaya çalışıyoruz. Heykelin orda ışıklarda durdum. Arkadan bir gümbürtü koptu. Arkadaki bana vurdu. Ben önümdekine. İndim. Sekiz araba birbirine girmiş.

Trafik polisi geldi. Herkes birbirinin yüzüne bakıyor. Zabıtlar tutuldu. Konuşuldu. Yorumlar yapıldı. İmzalar atıldı. Yol zaten kalabalık. İyice tıkanı. Neyse polis “en arkadaki suçlu, çekin arabaları, sigortanız takip eder işlemleri” dedi. Yürüdük.

Ertesi gün gittik servise, ön tampon, arka tampon ezilmiş. İki buçuk milyar hesap çıkardılar. Ordan sigortaya. Eksper gelecek tespit yapacak dediler. Nerden gelecek? İstanbul’dan. İki gün sonra geldi eksper. Servisten telefon ettiler gittim. Eksper efendi inceledi. Bir buçuk milyarlık hasar tespiti var dedi. Yahu arkadaş işte servis, işte araba, biriniz yanılıyor, hanginiz? Dinlemedi bile. Servis olur, dedi. Bu işler hep böyle. Aradaki farkı sen vereceksin. Başka çare yok.

Gittim sigortaya. Arkadaş bu arabayı siz sigorta yaptınız mı? Evet. Hemde kanunen

zorunlu olarak. Bana kalsa belki sigorta yaptırmazdım. Mecbursun demediniz mi ? Evet. Bu ne demek ? Ben sürekli size para ödeyeceğim. Her ay. Durmadan. Bu arabayı kullandığım müddetçe aksatmadan haraç verir gibi her ay size para vereceğim. Peki neden? Eğer ben bir kaza yaparsam, maddi zarara uğrarsam siz bunu karşılayasınız diye değil mi? İşte sigorta paramı az veya çok ödedim. Eğer kaza olmadan yirmi yıl kullansaydım sizin hiç para ödemeniz gerekmeyecek ama ben sürekli pirim dediğiniz parayı ödemek zorunda kalmayacak mıydım? Kaza oldu. Ben suçlu değilim. Arabada hasar var. Şimdi değilse ne zaman ödeyeceksiniz bu parayı? Aylık pirimleri alırken, hem de kanun zoruyla toplarken iyi de iş ödemeye gelince mi kötü. “Bizim eksperimizin hasar tespiti bu kadar, servisin ne dediği önemli değil” demek dürüstlük mü? Adalet mi? Madem böyle işin ne kadar tuttuğunu biliyorsunuz alın siz tamir ettirin arabayı.

Sigortacı “Bizim elimizde bir şey yok ki. Biz genel merkezin temsilcisiyiz. Bu işleri onlar ayarlıyor” dedi. Aldım genel merkezin telefonlarını. Çıktım.

Başladım bir telefon savaşına. Ahmet bey, Mehmet beye havale etti. Mehmet bey Ayşe hanıma. Ayşe hanım bu konuyla Fatma hanım ilgileniyor dedi. Nihayet kendime bir muhatap buldum. İlgileneceği, durumla, ilgili araştırma yapacağı sözünü aldım. Beklemeye başladım.

Bir hafta kadar sonra cevap geldi. Sigorta pirimi ödemesinde iki günlük gecikme olduğunu bu yüzden eksperin tespit ettiği hasarın yüzde yetmiş beşini kesmek zorunda olduklarını söylediler.

Buyur burdan yak. Ben servisin parasını ödemekten acizim, Arada bir milyarlık fark var. Araba serviste bağlı kaldı derken, ödeyeceklerini söyledikleri paranın da dörtte birini vereceklerini söylediler. Neden ? Yatırmam gereken para bir gün gecikmiş. Araştırdım. Gerçekten gecikmiş.

Tam paranın yatacağı gün, parayı yatıracak eleman işten ayrılmış, bize tebligat yapılmamış. Gecikmiş ama sonunda para ödenmiş. Ben bunu kendime iş edindim. Tekrar başladım telefon savaşına, dilekçeler yazmaya. Yetkili aramaya. Olmadı. Bir türlü sesimi dinletemedim. Bu arada araba serviste bağlı. Alıp kullanamıyorum. Çünkü hasar parasını ödeyemiyorum.

Umudum azalınca verecekleri parayı alayım bari dedim. Başvurdum. Bu sefer de, kalan yüzde yirmibeş hasar bedelini gelecek ayların sigorta pirimlerine mahsuben kesiyoruz demesinler mi?

Arkadaş bu nasıl iş? Öyle dediler. Pirimleri ödemekte geciktiğin için, ödeyeceğin pirimler aciliyet kesbetti.

Bütün bunlar yasalarda varmış. Hani işin başında imzalattıkları tomar tomar kâğıtlar vardı ya. Onlarda bu maddeler yazılıymış.

E bizim gibilere haktır. Kanunları yapan onlar. Yazan onlar. Uygulayan onlar. Elbet her şey kendi lehlerine uygun olacak. Bize düşen ise onlar ne diyorsa uymak. Çünkü güçlü olan onlar. Kâğıtları okumadan imzalayan bizler. Hoş okusan ne değişecek ki? Yine imzalamayacak mısın?

Coşkun Yüksel

Anla Beni Anla Biraz

2008 İzmit Belediyesi Şiir Yarışması İkincisi

Erken düşsem de yollara,
Ağır ağır yol çekilir, derman kalmaz ayağımda,
Sadece zaman düşmanım benim
Gecikirsem bekle beni,
Bekle az biraz
Rengine kırmızı dediler,gül aldım en goncasından,
Sevdayı da bildim, özlemi de,
Yüreğim engel değil güzel sevmeye
Gözlerini kapat, gönül gözünle bak
Karanlığıma dokun,
Dokun az biraz
Duymadan anlarım söylenenleri
Anlamaz sanırsın
Dudak büküşün incitir beni
Ne kadar zorlanırım
Anlamak için seni
Sesimi duymasan da konuş benimle
Konuş az biraz
Dostlar
Yüreğiniz pas tutmasın
Benim engelim sorun değil sevgiye,
Yüreğim engelli değil sevgiye
Acıyan gözlerle bakmayın bize
Bize zaman ayırın
Zaman az biraz

Meriç Çetin

Çalı Kuşu İle Fil

Kocaman bir ormanda minik bir çalı kuşu
Yuva yapacak bir yer arayıp duruyordu

Bir çalının dibinde buldu boş bir yumurta
Devekuşundan kalmış artık yaramaz ona

Yeri de elverişli gözden uzak kuytuda
Biraz döşeme ile olur güzel bir yuva

Kuru ot ve yaprakla yaptı rahat bir döşek
Yumurtadan çıkınca yavrular sevinecek

Vakit gelip çatinca aile tamam oldu
Neşeli çöğleklerle yuvaya sevinç doldu

Ama uzun sürmedi bu doyumsuz mutluluk
Anneyi bekliyorken evde birkaç yavrucuk

Oradan bir fil geçti gayet iri ve hantal
Bastiğı yer düzlenir ne çalı kalır ne dal

O güzelim yuvayı ezdi geçti üstünden
Neyi ezivermişti fark bile edemeden

Ağzında birkaç lokma dönüp gelince anne
Önce inanamadı bu büyük felâkete

Dayanılmaz acının sonra esiri oldu
Feryat ve figan etti orman sesiyle doldu

Sağa sola koştu kurtulan var mı diye
Her yer dümdüz olmuştu çalı dipleri bile

Böyle yıkımı yapar ancak devin irisi
O dev de olamazdı filden başka birisi

Uçup gitti aradı sonunda buldu fili
Kafasına konarak ona şöyle seslendi:

"Ey ormanın büyüğü ! komşuyuz biz seninle
Bir diyeceğim var hele beni bir dinle

Neden yuvamı ezdin ailemi yokettin
Ben sana ne yaptım ki bana böyle zulmettin

Yoksa beni değersiz hor ve hakir mi gördün
Kimsesiz ve zavallı güçsüz fakir mi gördün"

"Elbette ki öylesin" dedi kuşa koca fil
"Ben büyük ve güçlüyüm hemen karşımda eğil

Sen kim oluyorsun ki sorular soruyorsun
Karşıma geçmiş bana böyle dikleniyorsun

Kulağımı sallasam rüzgârı seni yutar
Seni ezmemem için söyle beni kim tutar

Benden büyük ve güçlü var mı dünyada söyle
Ben ne dersem o olur bunu bilesin böyle

İster yıkar geçerim tüm ormanın üstünden
İstersem her canlıyı yamyassı ederim ben

Aldığınız nefesi bana borçlusunuz siz
İznimle yaşarsınız bunu bilin hepiniz

Adaletten haklardan hukuktan vurmayın dem
Tek haklı olan benim en güçlü benim madem

Çok ileri gitmeyin aşmayın haddinizi
Yönetime el koyar ezerim hepinizi

Hem iyi dinle anla hem de herkese anlat
Bilmeyenler öğrensin kimindir bu saltanat"

Acılı kuş oradan ayrılıp uçup gitti
Bir grup kuşa gelip işi hikâye etti

Kuşlar önce dediler "koca filin hakkı var
Hepimiz birlik olsak bile ne işe yarar"

Çalı kuşu dedi ki "elbet yarar çok işe
Bana yardım etmeyi kabul edin siz hele

Elbette bilirsiniz birlikte vardır kuvvet
Elbirliği edinince iş kolaylaşır gayet

Haklı bir maksat için birleşirse ahali
Mazlumdan beter olur en zalimlerin hali

Yeter ki hayır olsun güzellik olsun maksat
Birlik olmuş bir halka kim yetirir ki takat

Hak için hakka uyan mahzun olmaz nihayet
Zulme boyun eğmek de değil mi zulme hizmet

Hepinize lüzum yok kargalar gelsin yeter
Görün ki nasıl olur zalimin hali beter"

Kargalar hep beraber ona tabi oldular
Sürü halinde uçup zalim fili buldular

Kara bir bulut gibi bu sürüyü görünce
Fil bir şey anlamadı çok şaşırıldı ilk önce

Hep beraber yaklaşıp dört yanını sardılar
Etrafında dört dönüp epeyce şaşırtdılar

Sonra sırayla gelip gözleri budur diye
Başladılar gagayla vura vura delmeye

Çok geçmeden zalimin gözleri akıp gitti
Böyle kolay olunca kuşlar da hayret etti

Çalı kuşu birkaç gün bekledi ve sabretti
Zorbanın o halini az uzaktan seyretti

Gözleri görmeyince söndü bütün havası
Ne büyüklüğü kaldı ne saltanat davası

Hortumuyla yoklayıp yiyecek aranıyor
Karnını doyurmakta bir hayli zorlanıyor

Birkaç demetçik otu bulsa bile yerlerde
Susuzluk kavuruyor içini günden güne

Sonra o çalı kuşu bir gölete yaklaştı
Orada kurbağalar toplu halde yaşardı

Önce hikâye etti ve anlattı durumu
Sonra yardım istedi onlardan çalı kuşu

Kurbağalar da aynen düşündü kuşlar gibi
"Gözleri görmese de ne yapabiliriz ki"

Minik kuş da anlattı planını onlara
Çok etkili ve kolay geldi kurbağalara

Az ötede derin bir uçurum varmış meğır
Sağ çıkması imkânsız biri düşerse eğer

Kurbağalar bu yarın dizilip kenarına
Bir ağızdan başlarlar kendi şarkılarına

Sesleri duyan fil de o tarafa yönelir
Kurbağalar nerdeyse su ancak o yerededir

Sonunda olan olur su arıyorken zalim
Düşer de uçuruma bölünür dilim dilim
Çalı kuşu dedi ki "Kimse etmesin hayret
Zalimin acı sonu herkese olsun ibret
Gücüne kuvvetine güvenip de hiç kimse
Haksızlıklar etmesin kalkışmasın zulüme
Denge ile kurmuştur kâinatı yaratan
Sevgi ve merhamettir teraziyi denk tutan

Haksızlığa yer yoktur o dengenin içinde
Zulüm dengeyi bozar adalet demek denge
Mazlumlar da bilmeli bu evrensel gerçeği
Çıkar yol sanmamalı zulme boyun eğmeyi
Bölünüp dağılmadır halkı zayıf düşüren
Hak yolda bir olmalı çareyi Hak'da gören"
Kaynak : Kelile ve Dimne; Beydebâ

Terk-i Zaman ve Hayat

Bugün bana ait değilsin ey şehir
Bu, mülkü sultanına bırakma kararıdır
Seni bir gurura giden yolda kaybediyorum
Sağ kolumu, sana kadar kesiyorum
Başımın üstünden geçiyor Mekkî tiryakiliğiyle ebabiller
Her taraftan zamanında kuşatılıyorum
Gitmek direnişe yatmaktır; gittikçe rüyalanıyorum
Bugün bana ait değilsin ey ölüm
Bu, kuyulara haince atılmanın sancısıdır
Kardeşçe bir ihanetin perde arkası
Esir büyümeli vahiy mustulu yüzler; biliyorum
Mağaralar geçiyor yüreğimden gül kokulu
Saçlarımı aynı Hira gibi tarıyorum
Tüm kardeşlerimi affediyorum... Affediyorum...

Ölümü diriltmecesine Bedir'in çarımığında
Bahira bakışlı göklere tırmanıyorum.
Gelecekse, bugün gelmeli diyorum, ufka dalıp
Bugün ayrı bir sancıyla kıvranıyorum
Çöl ateşiyle korlanıyor tüm sessizlik
Bir Medinelinin yâr hazneli bekleyişidir bu
Susuyorum... Tetik düşürüyorum...

Bugün bana ait değilsin ey hüzn
Bu, şehadet için doğurulmuş Hasan'ların yazgısıdır
Gergin sabahlar geliyor ardım sıra, duramıyorum
Tüm vatan kalbinin attığı yerde uyanıyorum
Yağmur dualarıyla yüzümü yıkıyorum
Sen ve sensizlik aynı yalnızlığı hatırlatıyor yine
Belli ki Mekke'yi özlüyorum

Bugün bana ait değilsin ey söz
Bu, âlemlere düşülen son semavi tutanaktır
Bir Karenli Veysel düşüdü, dört tarafı mütebessim
Özleyişidir yedi kat semanın ve on sekiz bin âlemin
Özlüyorum, çöl sıcaklarına bürünüyorum
Aklımda ne varsa yakıyorum, öyle bir yanıyorum
Ölmekse ey Nebi!
Seni ölümüm üstüne seviyorum...

2007 *Feyzullah DİVLİ*

âhenk

FİKİR
KÜLTÜR
EDEBİYAT
DERGİSİ

EDİTÖR
M. Sait KARAÇORLU

YAYIN KURULU

M.Sait KARAÇORLU
Bicahi ESGİCİ
Atilla GAGAVUZ
Bahri AKÇORAL
Coşkun YÜKSEL

İDARE YERİ
Yahyakaptan Mah. F46
D: 27 K: 6 İZMİT

İLETİŞİM
editor @ ahenkdergisi . com

DİZGİ - MİZANPAJ
ahenk ajans